

66.61(2)
^ 86
2633 81

М. ЛУТСЕНКО

Коммунистическая
библиотека
КРАЕВЕДЧЕСКИЙ ДИПЛОМАТИИ

МЫ ЖИВИМ
ШУБЛИМ
ПАРТКОМПЕРЕНТСІЯ

ABONNEMENT №
Centr. Bibliotekas

Москва
ССРС-са јѳзјаслѳн
Шѳрса њга лѳзан ин
1929

84

М. ЛУТСЕНКО

66.61(2)¹
3кп2
186

~~335.5x~~

~~л-82~~

~~34872~~

М Ы Ж Ш У І С

8193

ПАРТКОМЩЕРЕНТСІЈА

REGONEMENT №
Gen. Cent. Bibliotekalan

Коміо пѳртіс А. ЧЕУСОВА

1496

Z

Москва

ССРС-са јѳзјаслѳн Шѳрса нѳга леѳан иѳ
1929

185598

КНИЖНАЯ ФАБРИКА
ЦЕНТРАЛЬНОГО
ИЗДАТЕЛЬСТВА
НАРОДОВ СССР
МОСКВА ШЛЯЗОВСКОЙ
ПРОЕЗД ДОМ № 6

Главлит № А-39356.
Тираж 2000 экз.

Заказ № 914

Выл кад олмын.

Ставсоюзса Коммунист партија XVI-d конферентсија-вылын шудмжассо еуртисны ставжозкост революционнеј движенеон да Союз-пыцца социалистическеј реконструксијаон (переустройство).

Ставжозкост олмын оңи со куцом гырые торјас: а) капиталист государствожасын абу шынитом, капитализмдон јонлуныс вөрө, кылө војнаон—империалист государствожас лөөдчоны укөдчоны ССРС-вылө; б) отарө унжык пролетариат кыпөдчө буржујјас-вылө—содө революционнеј вын.

Союз-пыцца олмын гырые торјасыс со мыјјас: а) заводитөма лөөдны ССРС овмөс чик выл ногон, медем регыджык вөтөднө дај панјыны овмөннаным капиталист государствожасөс; б) крестана овмөс выл ногон лөөдөмөн, социализм туж-вылө вужөдөмөн (социалистическая реконструкция), шуөма капитализмлыс вужжассө чикөз бырөдны; в) паскалоны классөвеј венјас-коејас: капиталистическеј элементјас, шуам, ектјасын кулакјас, оз еетчыны социализмтө лөөдны, торкөны социализмсө нуөдны.

Сің-кө, өніжа зној (кад) олдың зев ебкыд. Медым бура нуодны социализм дөедөмтө, пролетариат диктатура органжасын ужаломсө да уждуөдөмө колө дөедны ылыногөн. Рабочей класс организацијасө унжык пролетариатөс да гөл јөзөс колө пуктавы, мед најө вескөдласны олөмнас да гөл да шөркөддем крестанакөд отув кокасаны кулакжаскөд, непманжаскөд-да.

Өніја олөм-серти XVI партконперентсја медыжыд уж-пыддыыс аскостас дөедіс: қикөз помавыны венсөм правейжаскөд—Леңін туж-вылыс бөкө кежыжаскөд, на-дор сулалысжаскөд-да.

Тані индөм торјас кыңи вөчны, сы-јылыс і сорнитисны XVI Ставсоюзса партконперентсја-вылын. Медгырымыс ноль сорнитантор вөлі:

1. Віт вося план СССР овмөс бурмөдны.
2. Кыңи бурмөдны крестана овмөс, шөркөддем крестаналы вөтсө көкнөдны-да.
3. Бјурократжаскөд коасөмыс кущөм бур, кыңи сјө коесө воқөвылө нуөдны-да.
4. Партия весалөм.

Вөтөдны, панјыны-дај.

Аграрно-индустриальнејыс индустриально-аграрнејө колө пөртны государствонымөс.

Карл Маркс, кор индіс мыј вөчны пролетариатлы, шуис: „Өнөз јона велөдчөм јөз велөдісны мјрсө, медым төдны сјөс. Пролетариатлы колө

велӧдны, медем вьл ногӧн сїѳе лӧеӧдны“. Болшевикјас велӧдӧмын, маркеизм-ленинизм велӧдӧмын, пыр сецӧм мӧвп нуӧдӧма: „вьлногӧн мїрсӧ лӧеӧдны“. Быд ужӧ пролетариат сецӧм мӧвпӧн-жӧ кутчїеӧ: капиталистическеј пӧрадоқјас вежны сотсиалистическејӧн. Ставеӧ важсеӧ, капиталистическејӧс, пролетариатыд бырӧдалӧ, асногыс, вьлногӧн лӧеӧдӧмӧн, лӧеӧдӧ сотсиалистическеј общество.

XVI партконперентсїја-вылын став ужӧ нуӧдїсны К. Маркс индӧм-серте: „вьлногӧн мїрсӧ лӧеӧдны“. Конперентсїја прїмитїс вїт воса план сотсиалистическеј ембур кыпӧдны-лӧеӧдны да уна еорнїтїсны да индалїсны тужјас, кызї бурмӧдны крестана овмӧс.

Индӧм ужјас вӧчӧмӧн ССРС-са пролетариат асегыс странаеӧ зїкӧз вежас. Ӧнӧз-кӧ ССРС мувїз-ужалӧмыд промышленноетыс возын вӧлі, вїт воса план-серте ужалӧмӧн промышленноетыс мувїзужалӧмсеӧ панјас, рочјас шуӧны: аграрно-индустриалнеј странаыд-пӧ индустриально-аграрнејӧн лӧӧ. Тајӧ лӧӧ, мыј мїжанлы ассыным странанымӧс локтан вїт воӧн колӧ вежны: бӧрӧ колӧм странагыс возын муныс странаӧн лӧеӧдны, поснї крестана овмӧсјас-пыд-дї промышленност паскӧдны. Локтан вїт воӧн колӧ бырӧдны крестана овмӧсеӧ вујјасӧм коласјас капитализмеаӧ.

Медем став шуӧмсеӧ пыртны олӧмӧ да индӧм ужјасеӧ збылыс вӧчны, партконперентсїја лӧеӧдїс, кызї бјурократјаскӧд косаены. Шуїсны став

аппаратсö бјурократјасые весавны, партіјасö весавны-і: вöтлыны сее шогмытöмјасöс.

Партіјанымöс да сöвет-аппаратјас-кö огö веса-лöј ковтöм јöзые, огö јонмöдöј најöс пролетаріа-тöн да пролетаріат-дор сулалые јöзöн, огö коса-сöј уждые еновтчыејаскöд да уж нужöдыејаскöд, калым бостыејаскöд-да, сөкі XVI партконперен-теіја-вылын лöсöдöм ужјас, пöртны странанымöс сотсіалістіческејö, он вермы вöчны.

Пролетаріат диктатура-дырса кујим знöј—кујим экза-мен пролетаріатлы.

Воғза војасас пролетаріат диктатура-дырјі ра-бочеј-крестаналы мыјвынјасыс лоі öрүжјöөн ко-сасны сарскеј генералјаскöд, капіталістјаскöд, помещікјскöд, јöз госуларствоса буржујјаскöд-і. Пролетаріат верміс најöс ставнысö, öтi морт-моз дорјісны сöвет властöс. Медвоғза экзамен олöмөн вескöдлöмын пролетаріат зев бура нуöдіс.

Мöд ыждыд уж кыптiс пролетаріат-воғын: аслы-ныс, помещік да пабрікантјас отсöгтöг, çон-тавны да бурмöдны пазöдöм, помöз рöзöрiтöм ов-мöс. Гражданскеј војна војас-бöрын овмöс бурмö-дан політікаö вужны зев сöкыд вöлі. Но Ленин јорт iндалöмөн да велöдöмөн пролетаріатыд i тајö сöкыдсö верміс. Рабочејјас крестанакöд „кöзaje-ватöгыс“ бостісны кышöдны ассыныс овмöссö. Важ-бöрын пабрік-заводса трубајасые вылые щын мöдіс пуркыны, мујас-вылын öзим вежöдіс. Ком-

муһист партија да совет власт индаломон Союзса ужалыяс овмөссө бөр коҗылас сувтөдисны. Соҗык вөли сижө вөчны, но вөчисны: воҗна-воҗса-код овмөсыд ем-һин. Сиж-кө, мөд экзамен—рөзө-ритөм, пазөдөм овмөс бөр важ-кодөҗыс вәјөдны—вөчөма.

Өнә ужалыяс-воҗын коҗмөд экзамен, медеө-кыдыс: колө лөөдны социализм. Став вын ебөсөн колө бөстчыны сижө уҗө, кыскыны социализмтө лөөдны став ужалыөс.

Пролетариатыд петкөдлөс, мыҗ сижө өружөөн вөдөтчыны сарскеҗ генераляс-коҗа-жө куҗө. Паб-рикант-заводщикҗастөҗ рабочеҗяс пабрик-заводяс лөҗисны—важ-моз грымөдөны-уҗалөны најө. Кре-стана помещщикҗастөҗ мусө көҗисны. Пабрикант-заводщикҗастөҗ-жө пролетариатыд јешщө бурҗык да ғырыеҗык вьл пабрик-заводяс стрөиталас, бурмөдас да паскөдас промышленностөсө сөщөма, кушөмөс һекөд-на ез адҗыв. Рабочеҗяс өтсөҗөн гөл да шөркодөдем крөстана сөщөма бурмөдасны му-вөҗсө, налөн һаһыс да пуктасҗасыс помещщик-яс да кулакяс му-вылын-дөрыс унҗык пондас воны. Тајө уҗсө суҗөма вөт воҗа овмөс бурмөдан планө, кодөс примөтисны XVI партконперентсја-вылын. Сижө инө, локтан вөт воҗыс овмөс веҗан кад (реконструктеја кадөн рөҗяс шуөны), вьлноҗөн сижөс лөөдасны. Вьл теҗһика, соци-алистическеҗ тракторяс-да, вьлноҗөн пабрик-заводса уҗтө лөөдасны, вьлноҗөн мутө гөрасны, аһны-мөс веҗасны-і: ужалыясид лөөны културнеҗөс.

Міжан-вылө мувыв буржујјас вермасны ускөдчыны да пөдтыны міжанөс. Навыс, буржујјасыс, міжанөс мездыны вермасны мувыв пролетаріат. Натөг, пролетаріат отсөгтөг, зик аснымөс-кө најө коласны, мувыв буржујјасөс мі огө вермө. Та-серті оз ков думажтны, мыј мувыв буржујјасөс вермыны сөмын мувыв пролетаріатјас колөны. Оз. Сыыс-кынзі нөшта ассаңным унатор колө. Медвојдөр, мед міжан Гөрд арміја вөлі јон, овмөсным бур, фабрик-завод уна—бура ужалисны-да, да сотсіалістическеј сектор јон. А тајјас, пролетаріата крестанаа кост суртчөс-кө он јонмөд, оз лоны. Колө інө сіјө суртчөсө чорчөдны, мед һекод оз вермы ордны.

† **Посны производвојасыс колө повны-і: најө капитализм чужтөны.**

Посны производвојасыс колө повны-і, пыщкөс врагјасөн најө шуөны. Кыкнан врагес—пыщкөссаеыс і ортсисаеыс—өтмоза колө відчыены: өткодөс најө, өтілаө кыскөны: бырөдны сөвет властөс да бөр важ-код олөм лөөдны, олөмөн вескөдлысјасас капиталистјасөс да помещікјасөс пуктавыны-да. Најө кыскөны ужалыс јөз кыс бөр властөс мырчдыны. Татыс мі адзам, врагыд міжан өті. А кык пөлөсөн-кө сіјөс шуам—ортсисаөн да пыщкөссаөн, сіјө сөмын лөөдчөмөн (условно). Накостын һекущөм јансалөм абу, мөдамөдыскөд сөщөма суртчөмаөс-гартчөмаөс, пом һі дор он адзы.

Мыла-нө посні производствојассы колө повны?
Кушөм лок наыс вермас лоны?

Ленін јорт та-вылө со кушөм вочакыв віста-
ліс: „Кытчөз мјан странаын торја поснідік крес-
тана овмөсјас лөоны, сетчөз капіталізмлы сені
поздыены коммунизмлы кутчөсөм-дорыс кокнід-
жык“¹⁾; „... капіталізм вужјасө мі егө-на не-
щыштөј, пыщкөс враглөн подувтасы јешцө јон-
на“¹⁾. Ленін јорт содтө сетчө: „тајөс-пө оз ков
вунөдны“²⁾. Сіз-кө, кытчөз мјан сојузын пос-
нідік торја крестана овмөсјас оз бырны, сетчөз
капіталізмлөн вужјыс чікөз нещыштөма оз ло.
Капіталізм вужјаслөн выныс посні производ-
ствојас вынын. А посні производствојасыс быд
лун, быд часын төдлытөг чужтөны капіталізм-
тө да буржујјасөс“²⁾.

Позө-ө мездысны пыщкөсса врагыс.

Капіталізмтө мі шыбытім 1917-д вөса октаб-
рын, капіталістјасө да помещікјасө вөтлім
загранітсаө, а посні производствојас өні-на ем.
Өні-на мі олам посні крестана овмөса странаын,
көні быд крестанінлөн аслас ічөтік производство.
Сещөм производствојасыс вылыс капіталізм чужө,
выль буржујјас лөоны. Ödjө најө содөны. Рөгы-
дөн мі вермам бөр важ олөмө воны. Пролетариат
діктатурасаң соціалізмө-пыдді бөр капіталізмө

1) XVII том, 427—428 л.

2) XVII том, 18 л.

вужны, кор ыжыдалыејасыс бара чіг озырјас
лооны.

Поэ-ө мездыены бөрө бергөдчөмые?

Тротскістјас Тротскіјкөд¹⁾ долісны, муыв ре-
волуцсіјатөг-пө сотсіалізмд мјянын оз вермы
лоны. „1905 во “-ныма ныгаын²⁾ Тротскіј гіжө:
„... пролетаріат буржуј кые властсө мырфдас,
да буржујјасыскөд коасегөн ко сө во а с
щөщ крестанакөд“. Тротскіј ез надејтчы
пролетаріата крестанаа кост суртчөм-вылө.

Ленін јорт шуіс: „Револуцсіја-пө вөчөма, бөрө
бергөдчөм оз ло“. Індіс тујјас, кычі бөрө бергөд-
чөмые мездыены.

Тротскіј-кө воэвыв доліс, мыј револуцсіја-бө-
рын рабочејјаслы буржујјаскөд-моз-жө лоө коасе-
ны і крестанакөд, Ленін јорт мөд тор-вылө ін-
діс: сіјө шуіс рабочеј крестанаөс суртны, кре-
пыда суртны. Сөмын-пө рабочеј крестанаөс сур-
төмөн пролетаріатыд вермас кутны ас кіас власт-
тө. „10—20 во-кө рабочејјас крестанакөд өтув
о ласны, секі мі мупастаыс буржујјастө вер-
мам (дажө көт пролетаріат револуцсіјајас ну-
жаласны)“, гіжө Ленін јорт: „а торјөн-кө најө
(рабочејјас да крестана) пондасны овны, оз өтувт-
чыны, секі 20—40 во белејјас најөс мучітасны
да віаласны“³⁾.

1) Тротскіјыс өні асө буржујјаслы вузаліс. Сөвет-властлы паныд
мунөмыс ыстөма заграңтсаө.

2) Аслас ныгаыс; 1904-д воын ГІЗ леэөма. Кыввоэас, 4-д лістбокың.

3) „Ленін. сбор.“ IV, 374 ж. План брош. „О продналоге“.

Тротскіј ногөн-кө, міјанын, бөрө колём странаын, нөшта көні унжык олымыс крестана, рабочеј правительство вермас кутчіеныс сөмын секі, муыв пролетариат-кө нуөдалас револутсіјаяс.

Тротскіј өні-на долё: рабочеја крестанаа кост суртчөсыс-пө пазалө, рабочејјаслы буржујјаскөд-моз-жө лө крестанакөд коасны. А Ленин јорт өісвордіс рабочеја крестанаа кост суртчөстө өін-мөс-моз віңны, өтарө сіјөс јонмөдны-да. Тротскіј ногөн, став спасөңнеыс муыв револутсі-јаын. Мөд ногөн-кө, мукөд государствојасын-кө власт-бердыс капиталистјасөс вөтласны, секі і мі-јан Сојузын рабочеј правительство вермас кутчіе-ны. А Ленин ногөн: дажө көт-пө і пролетариат револутсіјаяс (мукөд государствојасын) ңужа-ласны, но рабочејјас да крестана-кө өтвылыс, өтөдгласөн пондасны овны,— секі бөрө бергөдчөм оз лө. Сөмын-пө колө лө-өөдны унжык машинајас да машинајас-сө вөчалан машинајас. Машинаөн ужалөмө өетчыны.

Јонжыка паскөдны ыжыд машиннеј промышленность, электропикатсіја-да.

„10—20 во-мыөті-кө электропикатсіја лө ө, секі мі торја муужалыөјасыс өгө кутөј повны“, гижө-ма Ленин јорт „О продналоге“ ңіма брошураын. „Электропикатсіја-кө оз лө“, сіјө-жө ңігаын во-зынжык гижөма: „кутчіены өг вермөј, бөр лө ө

капіталізмö вужны“ . Сің-кө, медым капіталізмлые вужжасё бырöдны да пышкөсса враглые подувтассё пөрöдны, колö посні производстојас, посні крестана овмөсјас öтувтавны, öтувја ыжыд овмөсјас лөсөдны. Сени сесса електричествоөн ужавны. Коммунизмыд-öд сіјö сөвет власт, електрoпикатсіја-да. Посні крестана овмөса странаөн колтчыны оз поз. Мі капіталізмые јона-на омөлө. Огö мукöд государствоса капіталізм бостөј, а ас странаса капіталізмые омөлө. Ставным сіјөс төдам. Сывөсна быдөн пондам зілны асыным посні крестана овмөса странанымөс пöртны промышленнејö, көні гырые пабрік-заводјас пондасны ужавны, електричество вынөн. Крестана овмөсын електричество-жө лөб, транспортны-і. Сөкі мі буржујјастö зікөз вермам.

Тажö висталөм-серті мі адзамö, мыј мі сөтсіалізмтö вермам лөсөдны, но ем пышкөсса враг: міјан муын капіталізмыд вылые вермас кыпавны, торкны сөтсіалізмө лөсөдны. Сіјö быдөнлы колö төдны. Сывөсна міјанлы оз ков лезны капіталізммыслы быдмыны, öдјөнжык колö асыным странанымөс крестанскејые промышленнејö пöртны да ужавны гырые бур машинајасөн. Гыреөдөм крестана овмөсјасын машинајасөн-жө ужавны. XVI партконперентсіја резолутсіјаас та-јылые нарөснө јансөдіс Ленин јортлые индөсö: „Сөтсіалізмтö лөсөдны-пö подувтас-пыдөдые колö ыжыд (крупная) машиннеј промышленность, мед машинајаснас верман ужавны крестана овмөсын-і,

му-віцё налыг“. (Віц. рэзолутсіја Калінін жорт доклад-куча). Крестана овмёсын машінајасён ужалёмыс Леѣн ногён і лоё рабочеја крестанаа кост ётув олёмён: медјонасё-пё машінајас і суртасны најёс. Сывёсна дугдывтөг колё пессыны паскёдни да бурмёдни промышленностнымёс, стрёитавны выль пабрік-заводјас, вёчавны выль кёрттужас, посјас, тужас, лёёдавны выль совкозјас, колкозјас-да, важјасё нёшта бурмёдавны-да. Отсасны артелјаслы, товарішществојаслы да мукёд пёлёс котыртчёмјаслы, кытчё ётувтчёмаё гёль да шёркоддем крестана да ётув мувіцё ужалёны, ётувја машінајасён.

Сотсіалізмтё лёёдны абу кокыі. Мелкобуржуазней јёз-пёвсын, коммуністјас-пёвсын-і, вермасны лоны повзыгјас.

Капіталістическеј элементјаслы (озырјас-дор олыејаслы) сіктјасын кулакјасёс топёдём, а карјасын непманјасёс — зев мустём. Ставныс најё кыпёдчисны, чорыда мёдамёд-дорыс сулалёны, совет властлы оз сетчыны, зіла нуёдёны паныд-уж совет політікалы. Классёвеј кое јонмё, медса-нын ёні. Кымын чорыда коммунізм-дор олыејас топёдёны капіталізм-дор олыејасёс, кымын чорыджыка да пыдысаңжык капіталізмлые вужјасёс берталёны, сымын ёдзё да јонжыка ёзјё классёвеј косыд.

Леңин јортыд воэыв төдіс тајос, өнја олөмсө. Сіјө гіжөма.

„Реконструктејатө нуөдны зев сөкыд лоө. Сөкыд-пондаыс, косјасла, мувыв капіталізм топөдөмла, міјан омөль техника да омөль овмөс-понда, һаһ запас чукөртигөн венсөм-көсасөмјасла, кулакјаслөн сөгчытөмыс-да, секи унаөс посһи буржујјас-пөвсыс сөтсіалізм туј-вылыс бөкө кежөдас. Пролетаріат-пөвсыс бөкөкежысјас лоөһи-і, кодјас ассыһыс крестаніналөмсө абу-һа қикөз вунөдөмаөс. Коммуһистјас-пөвсын сөщөмјасыд сурасһы-і. Посһи буржујјас-пөвсын олыс пролетаріатјас һөжјөһикөн һакөдөс-жө лоөһи: һа-һоз заводһтасһы олөһ-вылө виқөдһы, велалөһы һаргыһы, виқөдчыһы јортјасһыс торјөһ овһы. Посһи овмөса крестанскеј странаһын пролетаріат-пөвсыс бөкөкежысјас пыр лоөһи“. XVI парткөһперентсіја резөлтүсјаһын та-јылыс шуөма: „бөкөкежысјас өмөс рабочејјас-пөвсын, дажө партијетсјас-пөвсын“.

„Бөкөкежысјасөс весавтөг, медеа-һиһ партија весавтөг, сөтсіалізмтө он лөсөд, он верһы капіталізм-дор олысјасөс. Нөһжаліттөг көлө вөтлавһы бөкөкежысјасөс партијаһыс да сөвет аһпаратјасһыс. Сіјөһ партијаһыд да аһпаратјасһыд оз өмөлтчыһы, а јөһмасһы. Јөһмас щөщ рабочеја крестанаа көст суртчөһ: өд уһжык јөзыс олөһөн вескөдлысјас-пөвсын лоөһи рабочејјас. Віт вөса плантө көкһиджык лоө һуөдһы-і“, шуөма XVI парткөһперентсіја резөлтүсјаһын.

Вескыдвывкежыяс (правејяс) кыскёны кулакјас-дор.

Вескыдвывкежыяс полёны классёвей косье, оз кёсыны кулакјаскёд зыкён овны, чајтёны— кулакјасыд бурён сотсиализмад јітчасны (врастут). Вескыдвывкежыяс пролетаріат туј-вылые бокё кежёны, кулакјаслаё вужёны. Најё пыкёёны гырые пабрік-заводјас стрёиталёмые, гырые јон машинајас лёсёдалёмые-да. Медеа-нін оз ков налы тажолёј промышленност паскёдём да бурмёдём да сецём промышленност, кёні думажтёны вёчавны производство-вылё колан торјас, шуам: машинајас вёчалан машинајас, кіміческеј мувынсёданторјас да с. в.

А сецём производотёг оз лоны мјан металлјас, машинајас, станјас, тракторјас да мукёд ужалан кёлујас. Вескыдвывкежыяс шуёны, буржык-пё да выгёднёжык лоё јонжыка паскёдны логкеј промышленност (шуам, сётеч кыём да с. в.). Тажолёј промышленност-вылё (сімајас перјыны, вёчны тракторјас, плугјас, вартан машинајас да с. в.) пуктём сём-пё колё бостны логкеј промышленност-вылё. Вескыдвывкежыяс пыкёёны совкозјас да колкозјас лёсёдалёмые, корёны лічёдны (кокёдны) кулакјасёе вотые, лежны налы меда ужалые јасёе вічны, лежны кёртмавны му-віз, с. в.-да. На ногён, промышленност бурмёдёмтё да јонмёдёмтё кёт-пё і нёжмёдам, локыс сее нёмтор оз ло кулакјаскёд-кё сёгласён пондам овны: кулакјасыс-пё һаһнад пыр

пондасны вердны. Мед најö кулакјас-вылад на-
дејтчöны-а, ми огö: тöдам кулакјастö бура. Ку-
лакјаслы оз мијанкöд дөсалöм ков, а власт на-
лы колö, мед бөр најö ыжыдалыејасыс да олö-
мөн вескöддыејасыс лöбны. А ми власттö налы
огö сетöј, егö сы-вылö Октабрса револүтсијасö
нүдöј.

XVI партконперентсија чорыда сувтис паныд
вескыдвывежеыс велöдöмлы да индис накöд вен-
сан-көсасан ногјас.

Мыјла партија көсасис, öни-на көсасö-дај, тротскіст-
јаскöд.

Партија јона-нын көсасис, дај öни-на көсасö
тротскістјаскöд, наланö кежыејаскöд-да. Но мед-
чорыд көсыс öни партијанын мунö вескыд-
вывежеысјаскöд (правые уклонисты). XVI
партконперентсија резолүтсијанын партија пыщöс
көсјас-јылыс шуöма: „партија вескыдвывежеыс-
јаскöд-кынзi чорыда көсасö Лефин туж-вылыс
став бокöкежыыскöд“.

Тротскістјас сикт-вылад колоніја-вылö-моз, ви-
зöбны. На ногөн, медым сөтсиализмтö лöсöбны,
пролетариатлы сиктса ужалыејасöс колö сiзи ви-
ны, кызi империалистјас колоніјаса јöзöс ви-
зöны. Преображенскіј Ј. (тротскізм программанын
овмöс нүддан ног индалыс) гижöма: „...сөтсиализм-
тö лöсöдигөн-пö лöб експлоатирүтны сөтсиализ-

2644
8/93
8/18
185592

мөз олан овмөсјасе)¹. Сецём овмөсјасые мјанын — уна мільон поснїдік крестана овмөсјас.

Пролетаріат дїктатура-дырјї пролетаріат-возын ужыс, кыңи велөдісны Ленин жорт, К. Маркс, Фрїдрїк Енгельс-да, быд ногөн отсаены крестаналы кыпөдны овмөссө да бурмөдны олөмсө, а не пычкины налые вын-ебөссө да став докодсө. Ленин ногөн крестанайд пролетаріатлы сојуз-ныкјас, вокјас најө. Пролетаріатыд нуөдө крестанаөс выль, бур олөмө — социализмө. Велөдө најөс важ олөмые чөвтчыны да восковтны социализм туж-вылө, щөктө шыбытны важ ногөн ужалөмјас да машинаөн ужалөмө кутчїсны, велөдө поснї овмөсјассө отувтавны, гыреөдавны да отув отувја көлүжөн најөс ужавны. Поснї овмөсөн олөмые-пө бурыс оз ло, пыр лоө нырвылад уетөз ужавны да капитализм кабырын овны. Преображенскїй ногөн пролетаріат дїктатура-дырјї крестанайд бытгө ічїнвоз чельад: социалистическеј сектор-пө најөс нылыштас, ставсө налые бостас социализмсө лөсөдны. Медса-нын бөрын-муные государствоын-кө лоө социализмтө лөсөдны (шүам, мјан странаын), секи пролетаріатлы јешщө-нын јона лоө өбөдїтны крестанаөс. Мөдлаын Преображенскїй гїжө: „кымын јон государствоа овмөсые да бур промышленностые, сымын омөлжыка пролетаріатыс өбөдїтас колонїјасө (крестанаөс) социализмсө лөсөдїгөн“.

¹) 1924 вога 8 № „Вестник Коммунистической Академии“ вігаын: „Основной закон социалистического накопления“.

Тротскістјас пыкёёны рабочејјасёс крестанакёё сур- тёмыс.

Тротскістјас ногён-кё инё бёрё колём сотсіаліс-
тёческеј госуларствојасын пролетаріатыслы јон-
жыка колё крестанасё топёдны, унжык налыс
пычыны. Сің оз поџ, оз вермыны сіңі пролета-
ріатјас ужавны. Пролетаріат косасё, косасё-
мён бырёдё мортён мортёс нартітём
да џескёдём, косасё колоніјаса јёзёс
мездыны нартітчысјас да вірпычысјас кабы-
рыс, косасё сыпонда, мед став ужалымыс му-
вылын вёліны ёткёдёс, ёті праваа јёз.
Пролетаріатлён некущём колоніјас оз вермыны
лоны, „јонжыка“ нартітёмыд ескё оз-нын-да. Ко-
лоніјасыд емёс сёмын імперіаліст госуларство-
јаслён, буржујаслён. Кыці-нё ескё пролетаріа-
тыд вермас нуёдны нартітём, топёдём јёзёс мез-
дан уж, аслас-кё колоніјас емёс, ачыс-кё јёзёс
ёбёдтыс—нартітыс да топёдыс. Пролетаріатыд
ачыс оз мезмы капітал кабырыс, мездысгас-кё
оз понды щёщ косасены колоніјаса јёзёс мез-
дыны нартітыс - џескёдысјасыс. Пролетаріатёс
мездёмтё колё суртны колоніјаса јёзёс мездём-
кёд. Тротскістјаслён велёдёммыс—сіктыд-пё про-
летаріатлён колоніја—некытчётутём. Сіјё пазёдё
пролетаріата крестанаа кост суртчём, гуалё про-
летаріат-дклатуратё.

Партіја тащём велёдёмсё тротскістјаслыс џікёџ
шыбытыс.

Вескыдвывкежыејаслы оз ков пролетариатѳн крестана овмѳс кыпѳдѳм, крестанасѳ воѳѳ нудѳдѳм-да.

Партіја тащѳм-жѳ чорыда косасѳ вескыдвывкежыејаскѳд-і, кодјас, чепјыв понјас-моз, кулакјас-бѳрса мунѳны. Вескыдвывкежыејас шуѳны, рабочеја крестанаа костын-пѳ мед суртчѳсыс-кѳ лоас, но мед рабочејјасыс дугдасын крестанасѳ воѳѳ нудѳдѳмыс.

Лѳнѳн јорт пролетариат дѳктатура јонлун-јылыс со кыѳі мѳвпавліс; пролетариат дѳктатура-пѳ јон лѳѳ, олѳмѳн вескѳдлысјас-пѳвсын-кѳ унѳыкыс рабочејјас лоасны; секи рабочеја крестанаа кост суртчѳсыд лѳѳ јон-і. Мѳдарѳ, рабочејјастѳ-кѳ чѳнтам олѳмѳн вескѳдлан ѳнјасыс, секи гѳл да шѳркѳдѳм крестананад кулакјас пондасын ыырщѳкавын, контр-револуцѳонерјас. Најѳ, тѳдѳмыс, аслаѳѳ ставнысѳ пондасын кыскыны,—пролетариат дѳктатураыд бырѳ, бара капѳталызма олѳм пуксас. Сыпонда партіјаыд вескыдвывкежыејаслыс ѳнда лѳмсѳ кулакјасѳ дѳрјыны да кокнѳдјас налы сѳтавын, да дугѳдны пролетариатѳс крестанаѳс воѳѳ нудѳдѳмыс,—шыбытѳс, шуѳс чорыда косасны группајаскѳд да ѳтка шлѳнјаскѳд, лѳѳны-кѳ Лѳнѳн тујвылыс кыскысјас.

XVI партконперентсѳја резолуцѳіјасын помеаңыс помѳѳыс ѳтѳ тор-вылѳ ѳндыѳѳ: Лѳнѳн јорт ѳндѳм ногѳн ужалѳмѳн унѳык јѳзѳс котыртны сѳцѳіализм лѳѳѳдны да мыјвермѳмыс косасны капѳталызм-дѳр сулалысјаскѳд.

Овмӧс кыпӧдан план вӧт во-вылӧ.

Вӧт во-вылӧ овмӧс кыпӧдан план-жылыс вӧчисны докладжас: Рыков жорт (СНК, СТО-ын-да председателын), Кржижановскӧ жорт (Госпланын председателын), Кузбывшев жорт-да (ВСНК председателын). План-сертыс локтан вӧт воӧн зев ыжыда колӧ воӧр воковтны. Вӧ-рӧдламӧ, мыж шӧисны вӧчны.

Кор вермас овмӧсыд кыпавны: бурмыны да жонмыны.

Кӧт кущӧм овмӧс бост—ыжыдӧс кӧт ӧдӧтӧс—докодсӧ-кӧ ачыс пондас „сӧжны“ (став докодсӧ бӧр вӧзас), бур оз ло: овмӧсыд ӧтарӧ омӧлтчас, жѳбмас. дырӧн ӧкӧӧ бӧрӧ: „ассӧ ачыс ӧылыштас“. Гражданскей вожна вожасӧ, кор став вынсӧ производствоыс вӧлӧ бостӧма косасны жежыджаскӧд, овмӧсным мӧжан жона омӧлтчылис. Секи ӧекущӧм запасжас-жылыс-ӧи, производство паскӧдӧм-жылыс-ӧи, сорӧи ез вӧв. Пабрик-заводжас да му-вӧзжас еновтисны: жежыджас мӧжанӧс кыщӧ бостисны, нажӧс вӧлӧ колӧ вӧтлыны.

Овмӧсын-кӧ важ кӧссӧм, жугавлӧм торжас ӧон-талан, вылдалан, а нач вылттор ӧемтор он лӧссӧд, он сӧдтыс ужалан кӧлужасӧн, сещӧм овмӧсыд ӧекор оз жонмы. Пыр пӧшти ӧткодӧн лӧб: шӧрӧ-выжӧ вошӧма.

Сӧзкӧ ескӧ мӧ кӧжајствујтӧм, секи мӧжанӧс буржујжасыд зев кокӧна вермисны. Сывӧсна мӧжанлы

колö быд во овмöснаным паскöдчыны, содтыены. быд во колö овмöсые воём барыш-вылö выль машинајас һöбавны, выль пабрік-заводјас-вылö еём-сö чöжны-да. Став барышые жугавлём машинајас вежлавны да пабрік-заводјас зöнталёмö оз мун. Воые воö барышые унжык еём колö еујны производствö, овмöсö, воые воö колö најöс бурмöдны, јонмöдны. Овмöс јонмöдöм-вылö пунктöм еём шу-сö „капіталней вложеньнеөн“. Кымын ыжыд капиталней вложеньнеые, сымын ödjö быдмö да јонмö овмöсыс, бурмö олöмыс.

Кызі содас капиталней вложеньне народней овмöсö, промышленностö-да.

Колан вiт воын—1923/24—1927/28—овмöс кыпöдöмö капиталней вложеньне вiзöма 26,5 мiльлард шайт. Бура уна еём сiјö. Сывöсна-öд вермiмöј-жö помöз пазöдöм овмöснымöс бөр кышöдны, дажö војна-возға овмöс-дорые мiјан овмöсным öнi буржык-һи. Локтан вiт во-вылö—1928/29—1932/33—капіталней вложеньнесö јешцö ыждöдöма: **64,6** мiльлард шайт шуöма пуктыны. Кыкпöv уна возға капиталней вложеньнеые. Унжыкыс сее промышленностö пырас. Колан вiт воөн промышленностö вöли пунктöма 4,4 мiльлард шайт, а локтан вiт воөн шуöма пуктыны 16,4 мiльлард шайт. Тазi со куш промышленностö вiт воөн капиталней вложеньне содö возға-сертi һөлпöv.

Крестана овмöсö колан вiт воөн капиталней вложеньне вöли еујöма 15 мiльлард шайт, а лок-

тан віт во-вылө сіјөс лөсөдөмөбө 23,2 млрд шайт.
Бара со унаоң унжык.

Тужас - вылө, електрорікатсіја - вылө - да капіталнеј вложеньејас.

Воңын вісталөма лоі мыјда сөм көсјөны віңны
промышленност да крестана овмөс бурмөдөм-
-јонмөдөм-вылө. Коммас інө уна груз кыскыны,
шуам: машина вөчан заводјасыө машинајассө ра-
зөдны, фабрік-заводјасыө вөчөм вузөсөјас разөдны,
крестана овмөсыө чукөрмөм продуктсіја нуны
да с. в. Сывөсна тужас-вылө унжык сөм-жө шуөма
сетны. Колан віт воөң тужас бурмөдалөмө да
выл тужас лөсөдалөмө вөлі віңөма 2,7 млрд
шайт. Локтан віт воөң тужас-вылө шуөма віңны
10 млрд шайт, пөштөи нөлпөв уна воңа-сертөи.

Колан војасө електрорікатсіја-вылө вөлі віңө-
ма мільярд шайт-гөгөр (0,9 мд. ш.), а өңі шуөма
содтыны сы-вылө 3,1 млрдөң, кујимпөвыө уна.

Кызі озырмас Сојузным („основнеј фондјас“).

Тажө вложеньејас отсөгөң основнеј фондјас
міјан Сојузаным пөштөи кыкпөв ыждасны. 1927—
28-д воын основнеј фонд вөлөма 70 млрд шайт.
1932/33 воын, арталөм-сертөи, сіјө содас 128 млд
шайтөң, 82%. Торјөң-кө бөстам, промышленност-
лөң основнеј фондыө медөдјө содө. 1927/28-д
воын сіјө вөлөма 9,2 мільрд ш., а віт во пома-

сигөн сижö лөб 23,1 млрд ш., кык да жыңпөв содас. Електроникатсия фонд 5-пөв содö: 1 млрд шайтсаң 5 млрдöз лыбö. Көрттуј фондјас 10 млрд-саң 17 млрдöз содöны, 70% лыбö. Крестана овмөс основнеј фондјас 28,7 млрд шайтсаң 38,9 млрд шайтöз содасны, 35% лыбö.

Уна-ö вузöс пондасны лезны.

Капиталнеј вложеңнејас содтöмые уна вузöс мијан Сојузын содас.

1927/28-d воын фабрик-заводјасын вöдi вöчöма вузöссö 18,3 млрд шайт дон. 1932/33-d воын лөб вöчöма 43,2 млрд шайт дон, со кущöм уна ко-лан војас-серти.

1927/28-d воын крестана овмөсые продуктсия-ыс воöма 16,6 млрд шайт дон. 1932/33-d воын сижö чукөрмас 25,8 млрд дон, војна-возса војас-серти öтiөн жыңпөв уна. Көрттујјаслөн уҗыс содас пöштi кык мында: 88 млрд тонно кило-метрсаң 163 тонно километрöз.

1927/28-d воын став овмөссыс чистöј продук-тсия воöма 24,4 млрд шайт дон. 1932/33-d воын кык мындаыс уна сижö содö: 49,7 млрд. ш. дон лөб.

Кущöм ногөн öдјö промышленность јонмöдны.

Индалöм лыдпасјас-серти ми вермам артавны öд-јö-ö јонмас промышленностным. Овмөснымöс бур-мöдны капиталнеј вложеңнејас вiт во-вылö ко-лан вiт во-динын кык мындаыс уна. Крестана

овмөсјас јонмөдны вложенъесө шубма пуктыны өтiөн жыңјөн-дорыс уна колан вiт воса вложенъене, а промышленностө јешщө уна: 4-пөв уна возза-серти. Крестана овмөс јонмөдөм-вылө дөсөдөма колан вiт во-серти 8,2 млрд ш. унжык вiзны, а промышленност-вылө—12 млрд ш. унжык. 1927/28-д воын-кө промышленностлөн основнеј фондјасыс муртса-муртса крестана овмөс фондјас којмөд јукөн ыждаөс вөлины, 1932/33-д воын промышленност фондјас содөны, крестана овмөс фондјас кык кујим јукөн мында лөбны. Медуна вложенъе промышленностө пуктөма производствојас-вылө колан производствојас лөсөдны (на средства производства), шуам: машинајас вөчалан машинајас вөчавны да с. в.. Сiјө вложенъеыс став промышленност вложенъе-пыщкас 78%. Унжык сөм-кө та-вылө шубма вiзны, унжык i бурис воас. Валөвеј продуктејаыс став промышленностыс 1932/33-д воын 1927—28 во-серти 2,8-пөв уна лоас, а производство-вылө колан производствосыс сiјө содө 3,3-пөв.

Локтан вiт воөн крестана овмөсыд јона ыжыда воэө тувтчас, а промышленностным—сыыс ыжыда. Медыжыда промышленностын восковтас производство-вылө колан производство, шуам: машинајас вөчалан машинајас уна вөчасны. Сiјө колө, медем Совет Сојузнымөс өдјөнжык јонжыка вынөсөдны да капиталист государствојасыс регыджык мынтөдчыны. Öнi-өд зев-на уна-пөлөс машинајас да машина частјас ми заграйтсаыс пыртам, ду-

мыштасны-кө, заграңтсаса капиталистжасыд вер-
масны мјанөс јортны: оз вузавны машинажасө
дај прөст. А кор ми ас муын машинажасө пон-
дам вөчавны, капиталистжас јөртөмөсүд огө повчөј.

Машинажасыд зев јона отсаласны социализмтө
лөөдны. Машинажасөн ужавны кокні, дај уждыс
өдјө содө. Крестана му-вјцөсө ужавны пондасны
пессыны сузөдны машинажас. А өтка мортлы ма-
шинаыд дона,—пондасны һөбавны сјјөс өтвылыс
унаөн, артелјасөн. Сесса-өд мујасным мјан пос-
һөс, машинажаснад сетчө он сібав. Быт лөб му-
жастө өтлаавлыны да өтув ужавны најөс. Сізкө
інө, машинажасыд отсаласны гыреөдны
посһі крестана овмөсјас, социализм
туј-вылө најөс сувтөдасны.

Мукөд пөлөс промышленностјаслөн быдмөмыс.

Вит воса планын арталөма содөмсө мукөд пө-
лөс промышленностдыс-і. Бостам електричество.
Вит воөн електроенергіја шуөма содтыны 5 млрд
кіловат чассаң 22 млрд кв. ч-өз. Чугун кјстөм
3,5 млн тоннасаң 10 млн тоннаөз содас. А із-
шом перјөм вывті уна содө. Вит воөн сјјөс шуө-
ма перјыны сымда, мыјда перјөмаөсө капиталистжас
40 воөн. А өд капиталистжасыд капиталистжас і өмө,
дај заграңтсаса капиталистжас-на налы јона сө-
мөн отсалөмаөсө. Совет властыдлөн сымда сөм
тажө уж-вылө абу. Нөшта капиталистжасыд нем-
жалыттөг ізшом перјыежастө ужөдісны, дыр. Из-

шом перјомтö 35 млн тоннасаң 75 млн тоннабç шуöма лептыны. Машина вöчан промышленност содö 3,5-пöв. Мувиçудалан машинајас содöны 4-пöв. Сталинградын да Уралын лöбны трактор вöчан заводјас. Тријерјас да мукöд пöлöс муужа-лан машинајас пондасны вöчавны Ростов на до-нуын, мукöдлаын-и. 3 еуре трактор-ныд-и 60 еуре трактор лöб. 1933/34-d воын лöбöдчöны лезны 100.000 трактор, унжык-на лöб. Сар-дырји мја-нын некущöм тракторјас ез вöвлыны, капиталист-јас ез и кужлыны лезны сiјöс. Шуöма вöчны Туркестанско-Сибырса кöрттуј. Сiјö зев ыжыд интас (место) ловçодас. Локтан војасö Волго-дон-скеј каналöн öтлааласны Göd море Каспiј море-кöд. Кимическеј мувынçоданторјас шуöма содты-ны 40-пöв. 1927/28-d воын сiјöс лöбöдлöмабө 175 еуре тонна, а 1932/33-d воын шуöма лöбöд-ны 8 мiллон тонна, унжык лöбö.

Промышленност содталöмтö, медеа-нын кимі-ческеј промышленност содтöм, абу кыçсурö те-чöма, а бура арталöмөн, прöверитöмөн. Тақи сод-тысöмөн промышленностын да овмöсын, мi зев јонöс лоам, капиталистјассыд огö пондö повны. Социализмид мiјанын лöб, врагјасыс дорјысан-торјас (обороноспособност) јонмасны-бурмасны, — секi мувыв револутсiјатö кокнiджык лöб нуöдны.

Вiт воён ССРС зев ыжыда воçö восковтас. Чу-гун перјöмын квајтöд мөстасаң коймöд мөстаб четчыштам: Германiја, Војвыв Америкаса Öтув-тöм Штатјас, сөссө мi. Iзшом перјöмын вiтöд

местасањ њолѡдѡ вужам, лѡ: ВАѡШ (САСШ),
Англїја, Гермањїја, сесеа ССРС.

**Кодарын лѡ классѡвей выныс сотсїалїзмтѡ лѡсѡ-
дїгѡн.**

XVI партконперентсїја-вылын прїмїтѡм овмѡс
кыпѡдан-бурмѡдан вїт воєа планыд зев ыжыд ре-
волутсїја вѡчас классїас костын.

1927/28 воын сотсїалїстїческеї (ѡтувталѡм) ов-
мѡсїаслѡн да асторїѡга овмѡсїаслѡн (крестана ов-
мѡсїас татчѡ-жѡ пырѡны) основнеї фондїс пѡпшї
ѡтыжда вѡліны. Вїт во-мысїї ѡтувталѡм овмѡсїас-
лѡн фондїс лѡ куїїм њолѡд јукѡн став фонд-
-дїнас. 1927/28-д воын государствоса да коопе-
ратївнеї секторлѡн фондїс став фонд-дїнас
52,7%, асторїѡга овмѡсїаслѡн—47,3%. 1932/33-д в.
государствоса да кооператївнеї сектор фонд лѡ
68,9%, асторїѡга—31,1%. Государствоса сектор
фонд 51,0%-сањ 63,6%-ѡз каїас. Кооператївнеї
сектор сѡкта (уделнеї вес)-сертїыс государствоса
секторыє јона ічѡт, но быдмѡ сыыє јона ѡдїѡ:
основнеї фондїасыє кооператївнеї секторлѡн со-
дасны 1,7%-сањ 5,3%-ѡз.

Асторїѡга сектор основнеї фондїас вїт воїн
јона чїнѡны, коїмѡд јукѡныє уна, 16,2%: 47,3%-
-сањ 31,1%-ѡз летчасны.

Јона ѡдїѡ содає сотсїалїстїческеї секторын ва-
лѡвеї продуктїїаыс: промышленностын 80%-сањ
92% каїас, а крестана овмѡсын 2%-сањ 15%-ѡз,

мөднөгөн-кө 7,5-пөв содас. Розыичнеј оборотөн сотсиалистическеј сектор 75%-саң 91%-өз кыптас, пöштi ставыс лөб сотсиалистическеј секторын.

Колхозјас да совхозјас содөм.

Вит вога план-серти уна совхозјас да колхозјас содөны. Најө мiжанлые государство чужөм-нымөс зикөз вежасны: чiнтасны поснi крестана овмөсјас. Лөсөдөма өтүвтны 20 мiльон душ крестанаөс. Витөд јукөн көза му—26—27 млн гектар, совхозјас да колхозјасулыноө лөбны: совхозјасулас 5 кымын млн га, колхозјасулас 22 кымын млн га. Сыпонда 1933-д воын өтүвталөм овмөсјасые воас мiжанлы вузөс-һаң 84 кымын млн тсетһер (500 мiльон пудые уна): колхозјасые 50 кымын мiльон тсетһер, совхозјасые 34 кымын мiльон тсетһер.

Өни-кө, шуам, 10% кулачјолөн да сузчана олые шөркөд-дем крестаналөн вузөс һаңын һаңые 30%, секи вит во помасiг-кежлө өтүвталөм (обобществленнеј) овмөсјасые колө бостны 40% вузөс һаң (товарный хлеб). Сiјө пролетариат государствотө јона јонмөдас. Рабочејјаслы да карса олыејаслы һаңыд пыр лөб. Кулакјас секи мiжанөс оз вермыны јөртны. Нала-өд сөвет властыд вывти мустөм-да, өни һаңыд мiжанөс пыр көсјөны јөртны: оз вузавны.

Уна-ö лоö вöчöма кооператсија туйöд Лењин јорт план-серти.

Лењин јортлөн кооперативней планыс вiт во помасиг-кежлö пöшти ставнас лоö вöчöма.

Колхозјасыс валöвей продуктсијаыс 10-пöвыс уна лоö. 1927/28-д воын-кö сижö вöлöма 1%, 1932/33-д воын лоö 11,4%. Посни öтувталöм промышленностын продуктсија содас 2,5-пöв: 19,4% пыдди воас 53,8%. Розничней товарооборот öтүвтöм 60,2%-саң 78,9%-öч содас.

Сельско - көчажественей кооператсија кыкпöвыс ыжыда ыждас. 1927/28-д воын öтүвтöма вöли 37,5% крестана овмöс, а 1932/33-д воын лоö öтүвтöма 85% овмöс, мöдногөн-кö 9,5 млн öтүвтöм овмöс-пыдди лоö 23,6 мильон öтүвтöм овмöс. Потребительскеј кооператсијаын карјасын пажшцик лыд 8,7 мильонсаң 16,5 мильонöч содас, а сикт-јасын сыыс уна: 13,9 мильонсаң 31,8 мильонöч кајас.

Рабочей-крестана докод быдмöм.

Народней докод быд во пондас содны пöшти 12%. Сиз-кö, вiт во помасиг-кежлö сижö пöшти кык мында öнija-серти содас: 24,4 мильард шайт-саң (1927/28 воын сыыжда вöлöма) 49,7 мильард шайтöч лыбас (1932/33 воын). Сар-дырји народней докодывд ташöм öдјö некор ез содлы, та-серти нольпöв нöжјö секи сижö содис. Капиталист го-

сударствожасын некөн тащом ödjö народней до-
кодыс оз сод-ни.

Вит во помасиг-кеждо рабочежаслөн уждон со-
дас 71%-мында. Народней докодын рабочеж клас-
слөн докодыс содас 32,1%-саң 37%-өз. Тажö пет-
көдлө, мыж рабочеж класслөн уделней весыс ыж-
дас, најөжык лооны оломөн нуөдыежаснас. Сизкө
инө, пролетариат диктатураыд жонмас.

Уна фабрик-завод лөөдөмөн крестана докодыд
став докод-динас чинас: 49,8%-саң 42,5%-өз лет-
час, но нач аскежас-кө боетны, крестана доко-
дыд зев-жө уна содас: 67%.

Государствоса бжуджетыд содө-и. Вит воөн сижö
19 млрд шажтсаң 61 млрдөз, каяс (166,7% со-
дас): 1927/28-д воын народней докод-динын бжуд-
жетыд вөли 25,9%, а 1932/33-д воын сижö лөö
30,9%. Тажö петкөдлө мижанлы, мыж локтан вит
воөн овмөс бурмөдөмын ми зев ыжыда возö во-
ковтам.

Вит вога план бжуджет-серти колан вит вога
вижөм-динын овмөс-бурмөдөм-вылө лөö вижөма нол-
пөв уна (393%) сөм, сотсиально-культурней торжас-
-вылө—пөшти кужим-пөв уна (276%).

**Збылыс-ө тажö вит вога планыс Ленин жортлыс
сөмвордөмсö—„вөтөдны даж панжыны капиталистжа-
сөс“ — оломө пыртас.**

Збылыс-ө тажö вит вога планөн ми экономикаөн
да техникаөн вөтөдамө да панжамө вожын му-

ныг капиталіст государствојасөс. Пондам-кө ми отлааститавны да відлавны кызи пажө стрөитчөны—вожө олөмнас мунөны, да ми кызи локтан вѣт воөн көсјам тувтчавны, секи адјам, мыј ми најөс олөмнаным вөтөдам, дај панјам.

Капитализмдырса мијан государствоса овмөс кыпалөм.

Виждламө војдөр, кушөм олөм вөлөма сардырса Россияын. Револютсияжөз омөл војасын промышленней продуктсия содлөма воөн 3%, ещажык либө. Шөркоддем војасын—5%-өз, а медбур војасын—8%. Тази вөлөма сардырса Россияын, көни поздыеіс щөщ јөзмувывса капитал.

Өни мијан овмөс кыпөдөмыд дажө Америкаса овмөс кыпөдөмыг өdjө мунас.

Бостам Војывив Америкаыг Отувтөм Штатјас. Сені, став капиталіст государствојас-пыщкас, овмөс кыпөдөмыс медөdjө мунө. Виждламө, кызи најө кыпөдчөны. дас воөн—1900—1890—овмөс бурмөм быдмөмыс вөлөма 4%. Сыыг војза дас воас—1890—1880—4,9%. 1880—1870 в.—5,8%. 1870—1860—8%. Медчорыда овмөссө кыпөдөмаөе 70—80 во сажын—1850—60 војасын, 8,7% сјјө кайлөма.

Мијанын овмөс кыпөдөмтө вѣт вога план-сертијона өdjө американетјасыг шуөма нуөдны. Овмөс кыпөдөм содтөс шөркодда быд воын лөб 20—22%-өз

(Америкаын медыжыдыс вөлөмө 8,7%). Төдөмбө, тащөм өдjö вермамө бурмөдны ассыным овмөс-нымбө госуларствоным пролетарскей-да, сөмын сывөсна. А буржуазней учонейяс мөдтор кравзө-ны: пролетариат госуларствон-пө некущөм ногөн овмөсыс бурмыны оз вермы. Наяө оз чажтны вермиг пролетариатөе сотсиализмтө лөөдны, воз-выв мижанлы гу кодjöны.

Буржуазней учонейяс некызи оз гөгөрвонны, кызи ра-бочейяс капиталистжастөг сещөм өдjö овмөсөн кы-пөдчөны.

Өти зев ыжыд буржуазней учоней, Гриневетскиј, 1918—1919 воын доліс: Роч муын-пө Октабрса револутсия - бөрын жөзмувывса капиталтөг про-мышленностыс оз вермы паскавны. Ломтысан-торяс лөөдөм да чугун кистөм пыр зев еща висталис, жона еща, мыжда мижан шуөма лөөдны.

Мыжда-нө сизи Гриневетскијыс рабочей госу-ларство-живыс думажтис? Сижө арталөм-серти ми-жан промышленностө, медем сижөс вөржөдны ме-ставывыс, колө вөлі еујны 15—20 млрд шажт зарнөн. Асланым-пө, госуларство - пыщкыс, еу-рас сөмын 4—5 млрд шажт, а 12--15 млрд шажтө лөө корены заграйтсаыс. Гриневетскиј ногөн-кө ескө лоі, матайтчим зикөз: заграйтсаса капиталыд ескө мижанөс жагөдіс.

да-өд і өни-на буржуазней учонейяс, попугај-яс-моз, Гриневетскијлыс кывјасөө виставлөны. 10

вонад абу-на казаломаёс, мыј пролетариатыд ка-
піталістјастогыд буржыка-на јешцö оло.

**„Планыс вывті ыжыд“, шуö буржуазнеј пропессор
Нікітскіј.**

1927-д воын пропессор Нікітскіј віт воса план-
-јылыг гіжöма: „Планыс вывті ыжыд. Пролет-
тариат государствовын сецöм ödjö овмöстö бур-
мöдны нінöмвылö он вермы. Колö чінтыны план-
сö, бурещöн сіјöс лөсöдны“.

Төгөрвотöмысла Нікітскіј сералö пролетариатöс,
оз чajt верміг рабочеј государствовын сецöм ödjö
овмөссö бурмöдны. „Гашкө-пö інö којмөд віт во-
-вылас, став даc воса докодсö-кө овмөс кыпöдö-
мас сујасны“, сіјö-жö ныгаын Нікітскіј гіжöма:
„овмөс бурмөмыс пондас тöдчыны“.

**„Планыс нөжытчö туйтöм, вывті ödjö быдтор көсјöны
вöчны“, шуöны Вайнштејн дезенкөд.**

Пропессор А. Вайнштејн гіжöма: „Медзү-
гыс віт воса планас вывті ödjö быдтор көсјö-
ны вöчны да сіјö. Оз вермыны... сöмын асны-
сö ылöдлöны“.

Економіст А. дезен öтi статгаын сералöмөн
јуалö: „Позö-ö віт воса плансö збылыг планөн
шуны—есцöм ödjö көсјöны овмөснысö бурмöдны?
Россејаын да жö 1900—1912-д војасын, кор
медјона бөстчылісны овмөснысö кыпöдны, дажö

секи продуктејаыс да натционалнеј докодыс ез сецџм ѓџџ содны, кыџи шуџмаџе содтавны ѓни, вит вога планас“.

„Уждонјасџ вывти содтџны“, шогџџ Базаров.

Економист Базаровлы вит вога планыџ ѓџџ овмџс бурмџдны лџкџн-жџ кажитџџ: он-пџ вермы. Овмџс кыпџдан торкыс медыжыџ помкаыс сыногџн лџџ уждон содтџм. „Мижан-пџ ѓни-нын шџркџф уждон 1913-џ вога гырыс уждон-кџф“, шуџ Базаров: „сџз-кџ инџ, ѓни-нын 1913-џ во-серти еща сџм чџжеџ“.

Буржуазнеј пропессорјас-кџџџс-жџ вескыџвывкежысјас.

Вескыџвывкежысјас парџијаын вит вога плантџ вывти ыжыџдџн-жџ шуџны: мижан госуџдарствоын-пџ сецџм ѓџџџа быџтор он вермы вџчны. Корџны плансџ чџнтыны. Медџа-нын-пџ колџ чџнтысны производстојас-вылџ производстојас лџсџџџмыс. Најџ оз кџсејыны гџгџрвоны, мыј сџјџ мижанлы медколантор: став промышленностнымџс, крестана овмџстџ-и, воџџ јџткас. Вескыџвывкежысјас шуџны: тажолџ промышленностџ (шуам: кџмџческеј промышленностџ —вџчавны кџмџческеј мувынеџданторјас крестана овмџсјасџ, лџбџ лекаџрствојас џаџ жыбџџдысјасџс вџавны) сџјан сџм-вылџ-кџ-пџ и паскџџдам лџгкеј промышленност (мџџногџн-кџ—

машінајас, тракторјас, плугјас да м. с. т.-пыдди-кө пондам леңны сөмын еітеч, ној, сапогјас да с. в.), а машінајассө, плугсө да тракторјассө, кіміческеј мувынеөданторјассө-да, һөбам заграницасые, секи мјан овмөсным регыдзык јонмас да бурмас, барышыс унзык воас-і.

Заграницасыд һөбасыны сөмын шуны кокһі. А друг капиталистјасыд мјанөс јортасыны, һекущөм машіна-һі, кіміческеј мувынеөдантор-һі оз сетны. Секи мыј пондам вөчны? Логкеј промышленностө лоө сувтөдны: өд машінатөгыд, буракө, еітечтө да нојтө он кы. Пабрік-заводјастө лоө тупкавны. А сіјө капиталистјасылы зев бур, сыыс бурсы һемтор абу. Уәөны і олоһны—мјанлыс пабрік-заводјас тупкысөм відчысөны. Секи мјанөс пөдтыны һекущөм өружјө оз ков, куш кінас кабыртасыны.

Партіја та-вылө оз мун. Вескыдвывкежысјас, сінтөм гутјас-моз, оз адзыны, мыј најө аеныс пролетариат диктатуратө империалист петляө еујөны. Сышонда партіја һемжалиттөг пондас косасыны вескыдвывкежысјаскөд, бырөдас најөс.

Коді правыс?

Гашкө кодкө јуалас, колан војас-серті позө оз шуны, мыј збылыс сецөм өдјө вермам овмөснымөс бурмөдны. Візөдламө і бөрө, колан војасын кызи кыпалөма овмөсным. Госплан лыдпасјас-серті 1926-27-д воын промышленность продукція со-

дөм дөсдөма 17%, сыыс воҗа воҗасас вөдөма: 12%, 9%, 8%. Буржуазней пропессорҗас да јона велөдчөм јөз тащөм өдјө овмөс бурмөмтө шуоны локөн, һөжмөдчыны вөзјоны. Збылыс-ө лок? Збылыс-ө буржуазней пропессорҗас правдө? Абу. Ез на-ног ло. Мыј најө вөлі шуоны лишнейөн, ез чajtны мјанөс вермиг, ми верми, сыыс-на јешщө уна вөчим. Дөсдөм план-серти быд уҗын воҗөҗык тувтчим.

Өтлаастамаө (сравним) лыдпасҗасө.

1926/27-d во-вылө, шуим-һин, Госплан лыдпасҗас-серти промышленност продуктсја содөм вөлі дөсдөма 17%, збылысө содөма 19%. 1927/28-d во-вылө вөлі дөсдөмаө 12%, а лоөма 23%, кыкпөв уна план-сертиыс. 1928/29-d во - вылө планын 9% сулалө, а 20% ем-һин. Госпланлөн арталөмыс со пыр ещаҗык збылыс. Тае ми адҗам, Госпланлы һекор ез ковмыв дорҗыны буржуазней учонейҗас-воҗын ыҗыд план-вөсна, мөдарө-на јешщө: пыр налөн плансө ічөтөс вөчысөсө, оз вермыны вөтчыны овмөс бурмөм-бөреаыс.

Сің инө, колан воҗас-серти ми адҗамө, мыј овмөсным мјан өдјө бурмө. Воҗө сіңи лөб-і. Віт вога планө сүјөм лыдпасҗасыс да арталөмыс повны һемтор, ставыс вын-сертиным дөсдөма.

+ Мыј шуис XVI партконперентсја віт вога план-јылыс.

XVI партконперентсја резолутсјаын віт вога план-јылыс со кыңи шуөма.

Производство лөөдөн производство, индустриализациядан подувтасыс, лөө. Меджона лөө сїбе кыпддма.

Социализм лөөдөмд карын і еіктын паскалас, вужасас, жонмас. Капитализм коласјас отаро чїны. Крестана овмөсјас отувталомөн, отув ужаломөн, отка гол да шөркөддем крестаналы отсасөмөн, кулакјасыс најөс дорјөмөн, уна-уна крестанаөс лөө кыскөма социализм лөөдөмө.

Крестана овмөсд мїан бөрө колө, оз вермы вөтчыны промышленность-бөре, нөшта—вожө кутны пондас промышленность кыпалөмсө. Медсанын һаһ вөдїтөмын жона һөжжө вожө мунам, а сїжө зев омөл: өд отарө выль фабрик-заводјас вөсгалөны, вужасас ужалысјасөн сөдтыөны—вердны колө најөс. Сывөсна тажө вїт воөн шук колө крестана овмөстө жона вожө жөткыштны.

Нажеткајас, уждонјас сөдөны. Рабочејјас да крестана культурнејөсжык лөоны.

Рабочеја крестанаа кост суртчөс јешцө бур лөө, машинајас да культура јешцө жона топдасны најөс мөдамөд-бердас. Сыпона рабочејјаслөн олөмөн вескөдлөмыс жонмас.

Пролетариат дїктатуралөн подулыс экономика да полїтика бөкөһ жондөдма лөө. Классөвеј врагјаскөд көсөсны—ортсїсаяскөд і пыцкөссајаскөд—көкнїджык лөө.

Ас-горнїа республикајасын, бөрө колөм областјасын да рајјонјасын-ї, овмөсыс да культураыс жона кыпаласын.

Тонмасны да бурмасны врагъасые доръясан торъас (обороноспособность страны).

Вит воён зев ыжыда лоё восковтёма воэ. Текникайн да экономикайн вётёдам дај панјам воэын муные капиталист государствоасёе. Ленин жортлөн да партијалөн лозунгыс—„Вётёдны дај панъыны воэын муные капиталист государствоасёе“—олёмö пырасны.

Вит воёа плантö олёмö пыртны лоё зев сёкыд.

„Вит воёа планыд овмөстө бурмөдны лоё социализм лёсөдан программайн“, шуёма XVI партконференция резолуцияын. Уна сёкыдторъас мијан-воэын. Странаным мијан экономическi i техникескi бөрө колёма, колө лёсөдны бур ужалан колужъас да велөдчыны бура ужавны. Крестьяна ставныс мөдамөдөыс торъён олөны, колө најёс велөдны отувтчавны да медым отувъа овмөсын отув ужаласны. Ми—врагъас кыш-пынөе, најө уэбны i олөны—мөвпалөны регыджык жагөдны мијанөс. Колө видчыны наыс. Капиталистическеј элементјаслөн социализмлыс пискөдчөмсө паныдалөмыс да ужалысјас - пөвсын гудрасөмыс өдзөдөны да чорэөдөны классөвеј коё—јешщө-нын жона торкөны олёмö пыртны вит воёа плантö.

Медым вит воёа плантö ставсө лоё вөчөма, колө унатор. Шуам: промышленноостын продукция асдон (себестоимость) колө чинтыны 35%-вылө, строителствын—50%-вылө. Промышлен-

ностын вöчöмыс (производительность труда) мед кајас 110⁰/₀-öз, һаң воом мед содас 35⁰/₀, көзә му мед содас 22⁰/₀. Производство-вылын ужалысјас быд ужалан лун мед ужаласны. Празникјас-понда да гулајтöмла, дышöдчöмла-и, ужалан лунјас да часјас мед оз вошны. Производство-вылад мед быд уж дөсөдöма бура, төлкөн, социализм тујвылын-да. Труд дисциплинаыд мед јон, чорыд, мед быдлаын пöрадок пыр вöли. Рабочеј классыс колö дөсөдны краснеј спетсјасөс. Ужавны быдлаын план-серти, шыбластөг.

Вит воса планыд рабочеј классыс зев уна вын боетас. Нöшта классөвеј косјасыд лöбны. Сывöс-на поснi буржујјас-пöвсын шатласысјас лöбны. Öтiногөн социализмыд налы колö, а мöдногөн— вывти сөкыд сiјөс дөсөдныс. Коммунистјас-пыщкын сецöм шатласысјасыд лöбны-и. Наяö пондасны һаргыны вывти öдјö промышленност бурмөдöмыс, норасны музöм-вылö, повзасны кулак-вылö да непман-вылö воöмыс. Сецöм партија-пыцца шатласысјасыс öнiја кадын медјона колö видчыс-ны, меуна лок вермасны вöчны вит воса план нуöдiгөн, зугны, торкны ужалöмтö. Сывöсна Ле-нин тујвылыс быд бокөкежыскөд һемжалиттөг колö косасны, бырöдны шатласöмјассö. Медса-нын чорыда косасны партијаын јавö муныс вес-кыдывыкөкежысјаскөд, на-дор олысјаскөд-да. Бокөкежысјаскөд чорыда косастөг вит воса планын шуöм ужјас социализмтö дөсөдны огö вермö вöч-ны. XVI партконперентсiја индiс, вит воса пла-

ныд-пö лö вöчöма ставнас став ужалыгыс-кö, медса-нын рабочеј класс, ставныс сöлöмгыс бoгт-часны тaјö уж-бердö. XVI партконперентсја резолютсјаын шуöма: „вiт вoса планыд лö вöчöма рабочеј класс массасö-кö кыскам сoтсiализм лö сöдöмö да овмöсөн вeскöдлыны, вермам-кö јона паскöдны сoтсiалистическеј öрдјыгöм (соревнование) да аскрiтiка улысаң, бурмöдны гoсаппаратјас“.

Крестана овмöс кыпöдан ногјас, кызi шöркoдöдем крестанаöс вoтыг лiчöдны-да.

Крестана овмöс кыпöдан ногјас-јылыс, кызi шöркoдöдем крестанаöс вoтыг кoкнöдны-да, вöчiс доклад Кaлiнiн јорт (ССРС ЦК председатeлын). Дерт ескö народнеј овмöс бурмöдaн планö пырö шöщ i крестана овмöс-бурмöдöмыс да крестана овмöс-јывгыс јешшö торјөн сорнiтiсны.

Капитализмдырса крестана овмöс. Гöлјас да шöркoдöдем крестана пeссiсны-ö ассыныс овмöссö бурмöдны капитализм-дырјi.

Кушöм лö крестана овмöсыд пролетариат дiктатура-дырјi, кызi пoндас сiјö бурмыны? —co кушöм јуасанјас гöлјас да шöркoдöдем крестана-вoзын.

А кыңи крестана овмөс бурмис капитализм-дырји, Октабрса револютсјааң? — Капитализмид став сөк-сө ноғалис дөрөвңасыд, уна крестанаөс корысө пөртис. Крестана овмөсјас вөліны омөлікөс, жебыңикөс. Капиталистическеј овмөсјасыс--помешцік да кулак овмөсјасыс, најө јона јансалисны.

Кыңи капитализм-дырји гөлјас олісны? Муыс налөн зев еща вөлі, разі-пелың-да. Мујасыс піңа-пастаөс. Муужалан көлуј абу, вөлыс абу-жө. Асшөр һаңыс уналөн сөмын воңынсө вужны тырмыліс. Көјдыс запас һекор ез вөв: ез лічмыв сы-вылө. Мынтисны гырыс вотјас. Унаөн гөлјас-пөвсыс немыс-кежлө кулакјас да помещцікјас кабырө шедлісны, а унаөн еновтлісны овмөснысө да пабрік-заводјасө муңисны. Сещөм олөм вөлі гөлјаслөн. А шөркөд-дем крестана кыңи олісны? да і налөн олөмыс ез вөв вежалана. Кушчөмкө-кө прігча вөлі суас крестанінтө (һаңыс-ө оз во, лібө скөтыс кулас да м. т.), зев лөб сылы сөкыд воңө овны: овмөсыс өтарө омөлт-нас, ачыс гөлмас. Уңжык шөркөд-дем крестанаыс көл крестанаө і вөлі пөрөны. А мукөдыс, кушчөм-кө ногөн-кө удајтчас асыныс овмөснысө бурмөд-ды, кулакјасө пөрөны, заводітөны топөдны мукөд крестанаөс. Капитализм-дырји бур ногөн крестана овмөсјас оз вермыны бурмыны. Отка овмөсјас-кө бурмасны, сїјө інө јөз гөрбөн-һін лөсөдөма. Капитализм-дырји крестанаыд кык пелө јукөбны, һөдамөдыскөд лөсавтөм врагјас најө. Отарсаңыс өз уңөн олыс кулакјас да помещцікјас лөбны,

а мөдареаныс — гөльме, либө корыё пöрые крестана—меда ужалысјас. Төдөмыс, меда ужалысас пыр унжыкыс вескавліс, кулакјасас—ещажыкыс.

Мөд туј крестаналы капитализм-дырји ез вөв.

Өні нач выльногöи лөсөддөма крестана овмөс кыпөддөмтө.

Октябрса револютсја крестана овмөстө зикөз жежис. Помещікјаслыс став мусө мырџисны, кулакјаслыс лишнеј мусө мырџисны-і, да ставсө сіјөс сөтисны гөль да шөркөддем крестаналы.

Револютсјаыд бырөдіс помещікјасөс, вөтліс најөс, кулакјаслыс бордјассө чегјалыштис-і. Сынпыџи уна крестанаөс муөтисны, уналы содталісны, медем өтмындаөнжык вөчны. Револютсјаыд 80% гөль да шөркөддем крестана кыын вөлөма 60% му, а кулакјас кыын (20% најө)—40% му. Револютсја-бөрын кулакјас јона чініны, өні сөмын 4%, а мус на-ордын 5,5%. Гөль да шөркөддем крестана өні 96% кымын. На кыын, совкозјасын да колкозјасын 94,5% му.

Нызі сөвет власт кулакјасөс зикөз бырөдас.

Кулакјаскөд венсны помещікјаскөд венсөм-дорыс сөкыджык, а бырөдны најөс јешцө сөкыд.

Міјан Сојузын зев-на уна гөлыд ем, вөвтөмјас, мөстөмјас. Мусө ужавны налы немторјөн: гөр һи

піна абу. Лібö сөмјаас сөјығыс зев уна, а уҗа-
лығыс сөмын морт мөд: оз вевјавны став му-віҗ-
сө уҗавны. Сөкі најö кулак-ордö мунöны уҗды-
ны, лібö му-віҗсө көртмалöны. Уҗдысөмөн уҗа-
лöмыс гөл крестаніныдлы бурыс зев еща воас,
му-віҗдөн чінтысөмеыс сіҗі-жö. А уҗдығыс, ку-
лакыд, прöста сөмсö оз уҗды: ыҗыд прöчент
сыыс корас, лібö уҗавны щöктас. Сіҗкө інö, гөл
мортыд бара кулак кабырö шедас, а кулакыс
öтарö озырмыны пондас.

Мыј вöчны, медым гөлјас да шөркөддем крес-
тана оз рөзөритчыны? Мыј вöчны, медым кулак-
јасөс җікөз бырөдны? Тајö јуасанјас-вылö Ленин
јортлөн, сіјö партијалөн-да, ем вочакыв. XVI парт-
конперентсіја шуіс:

Партіја да сөвет власт быдногыс зилöны от-
савны гөлјаслы да шөркөддема олыејаслы. Öтi
сіјö, мыј муөн оз поҗ вузасны, став јöзлөн сіјö
öтүвја, кутö кулакјасөс озырмöмыс. Кулак оз
вермы му нөбавны, сывөсна оз вермы лоны по-
мешщікөн. да і көртмалöмтö да меда уҗалöмтö
пасјöма, сытујөд лишнејтö оз-жö лезны вöчны—
сөвет власт суса кыјөдö. Сіҗкө інö, і тасаң ку-
лактö топөдöма. Мед оз ло уҗдығны кулаклыс,
сөвет власт гөл да шөркөддем крестаналы сө-
мөн отсалö-і: уҗдö сіјөс сөрокөн, лібö дајö мын-
тытöм-вылö сетö. Вотјасыс гөлјасөс җікөз мездöма.
Шөркөддемлы вотыс важ-серті (сардыреа-серті)
ічөт-жö. Вот течөмсö міјан сіҗі лөсөдöма, мед
ескө оз лоны выл кулакјас, важјасыс јешщö оз

озырмыны-да. Кулакјаслы содтөд вотјас течөны. Вузасөм на кыин пөпгөти абу: кооператсја да гос-торгјас ставсө мырдамаөе.

Унаноғи со кулакјасөе топөдөны, а қикөз бы-рөдны најөс век-на-жө оз вермыны. Јона-һин ес-кө совет властыд гөль да шөркод-дем крестаналы отсалө-да, вөвтөмјасыд да гөртөмјасыд, шуим-һин, пыр-на емөе. Дај көтөи вөлөстасны став гөль крестанасө, сјјөн кулакјасыд оз-на бырны. Мыјкөды-ра-мыөти рөзөритчөмјас бара лөбны,—кулакјас инө лөбны-и. Посһи овмөсјасын вөвтө виҙөмыд (му-көд муужалан көлүјас-и, шуам, машинајас) зев абу выгөднө: оз вештыны аснысө. Ічөт овмөсын вөлыд оз быд лун ужав, а вердныс сјјөс быд лун колө, кықи шуасны, вөлыс „вилөдө“ көжајинсө. Артмө: вөвтөм олөмыд абу бур, дај вөвнас ыш-неј рөскөднө.

Кулакјассыд гөльјастө мездасны колкозјас, совкоз-јас-да.

Сөмын өтиноғи кулакјасыс верман мездасыны: гөль да шөркод-дем крестаналы колө өтүвтчыны да быд уж өтүв вөчны, өтүвја көлүјөн. Колө лө-сөдавны коллективнеј овмөсјас (колкозјас), това-ришществојас, артелјас. Сыыс-кынқи совет власт пондас лөсөдавны совет овмөсјас (совкозјас), ме-дым ужөдны сені немужтөмјасөс (безработных) да гөльјасөс, сетны налы нажетка. Кымын морт-өд слуга-казакын ветлөны, дөбө нажетка корысыс

мыжда овлö, — налы ужыс совкозясые і пондас еурны. Јона отсалас гöль да шöркoд-дем крестаналыс овмöсö кыпöдны контрактатсия, öтувталас овмöсјасö. А медеа јона посні крестана овмöсјастö öтувтавны отсалас трактор. Сіјö çоң еіктјас дај јöрöсјас öтувталö ужавны.

Гöль да шöркoд овмöсјас öтувталöмыс бурис зев ыжыд лoб: öтiкö, öтувтöм овмöсыд јон лoб, вына; мöдкö, öтувтöм крестана кулак-ордö отсöгла öз мунны, оз пондыны сіјöс озырмöдны, а мöдарö-на јешцö лoб — бырöдасны кулакјасöс.

XVI партконперентсия резолутсияö бoстöмaöс Ленин јортлыс кывјасö: колö-кö-пö мiјанлы јон да бур крестана овмöс, колö посні крестана овмöсјасö öтувтавны; бöрынжык öтувталöм овмöсјасö јешцö гыреöдны, зев гырыс öтувја овмöсјас лöбöдны. Тајö резолутсияөн XVI партконперентсия шуис, мыј крестанаöс гöль олöмыс мездыны позö сöмын öтiнoгөн: гырыс, јон, öтувја овмöсјас лöбöдöмөн. Поснідiк, омöлик, бöрын кыссыс крестана овмöсјасöс колö öтувтавны гырыс, јон овмöсјасö — колкозјасö. Совкозјас лöбöдавны-да.

Тајö тујсö крестанаöс гöль олöмыс кыскыны iндiс Ленин јорт. Öнöз сіјöс паскöдны егö вермылöј. Öнi промышленноетным да овмöсным кокјыласöс-нын, лöбöдчамö был пабрик-заводјас вöчавны. Пондамö вермыны унжык машинајас, тракторјас, мувынеöданторјас лöбöдны да разöдны најöс крестана овмöсјасö, колкозјас лöбöдавны,

гӱл крестаналык да шӱркӱдӱм крестаналык
овмӱсжасӱ кыпӱдавны-бурмӱдавны. Гыреӱдӱм ов-
мӱсжасӱд машинан ужалӱмыд кор лӱ мӱжан, секи
ми кулакжастӱ регыдӱн чышкыштам, дукуы налӱн
оз ло. Крестаналык ӱти морт-моз ставнык сотсиа-
лизм туйӱд воӱ мӱдӱдчасны.

Тащӱм туй бӱржис XVI партконперентсеја. Вит
во-вылӱ лӱеӱдӱм овмӱс кыпӱдан план-кӱ ми вер-
мам пыртны олӱмӱ, таяӱ туйынӱе инӱ лоамӱ. Ок-
табрын да гражданскеј война војасӱ рабочејјас
крестанакӱд суртчисны ӱтывја косын капиталист-
жаскӱд да помещикжаскӱд. Выл кӱчӱажственнеј
политикаӱ вужӱм-бӱрын рабочеја крестанаа кост
суртчӱе јешцӱ јонмис, вузасӱмӱн. ӱни овмӱс нуӱ-
дӱмын (кӱчӱажствујтӱмын) был кад воссеис. Рабо-
чеја крестанаа костын был нога суртӱс лӱ,
производственнеј. Рабочејјас уна виӱ-му-ужа-
лан машинајас вӱчаласны, отсаласны крестаналы
ӱтывтавны овмӱсжасӱ. Колкозјас да совкозјас-пыр,
машинајас-пыр-да, рабочеја крестанаа-кост сурт-
чӱм јешцӱ јона крепаммас.

Вескыдывнежејас оз гӱгӱрвоны был нога суртчӱс.

Уналы сиктса овмӱстӱ вылногӱн лӱеӱдӱмыд зев
сӱлӱмвылас оз во. Парскӱ.

Тӱдӱмые, сиктјасын кулакјас да мукӱд озырјас-
дор олыејас,—ставнык најӱ пондасны јона торкны
сотсиализмтӱ лӱеӱдны. Јона лӱ косасны накӱд,

медым пыртны олөмө XVI партконференция-вы-
лын лөсөдөм ужас.

Міжан партияын емөс вескыдывывежеясас. На-
лы ескө мед шотчыштны, нөрөитны капитализм
вужас бертавны да зікөз бырөдны најөс. А вуж-
жасыс ловжаөс, колө најөс бырөдныс. Вескыдывыв-
ежеясас полөны кулакжаскөд да озыржас-дор олые-
жаскөд косасны, төдөны—сөкыд лөө сижө коссө
нуөдны. Медым классөвей косыс мездыены, вес-
кыдывывежеясас корөны кулакжасөс личөдыштны.
Колкозжас да совкозжас-пө оз ковны. Наногөн ды-
рөн кулакжасыд социализмө-жө жітчасны.

Кор Леңин жорт шөркөдә олыежасөс личөдөм-
-жылыс сорһитис, сижө секи збылыс шөркөдә олые
крестанаөс көсјис личөдны, а ез кулакжасөс, кыңи
мөвпалөны вескыдывывежеясас. Леңин жортыд сө-
мын сещөм личөдөмжас-жылыс сорһитис, коді ескө
вермас кыскыны шөркөдөм крестанаөс ком-
мунизмө. Коммунизм лөсөдан торкыс личөд-
жастө сижө некор ез вөзјыв. Леңин жортыд сөмын
сещөм личөдөмжас-жылыс сорһитис, мед ескө сижө
личөдөмнас пролетариат диктатуратө јонмөдны.
Вескыдывывежеясас личөджас сеталөмын торкөа-
лөны, шөркөдөм крестаналы-пыдәи вөзјөны
сетны кулакжаслы: колө-пө, мед кулак овмөсжас
јонмасны да бурмасны. Фрумкин жорт, вескыдывыв-
ежеясаслыс мөвпөсө дорјыс, сижө і шуис: „кулак-
жаслы-пө оз ков торкны овмөсжасө кыпөдны“.
Нач буржујжаслөн мөвпыс. Буржуј экономист
Кондрагтев шуө: „колө-пө зікөз дүгөдны косаөсөм

сйтса јон, бур овмөса јөзкөд“. Тащөмторјасөн буржујјасыд велөдөны ужалыејасөс аслыныс бырөдны пролетариат диктатуратө. Вескыдывкежыејас партијаын талы-на воңө мунөны.

Најө локөдөны, уөдөны крестанаөс рабочеј-јас-вылө, мыждөны партијаөс крестанаөс топө-дөмыс.

Мыјла жежыдјас вескыдывкежыејасөс ошкөны.

Вескыдывкежыејаслыс партија мыждөмтө за-грантсаса контр-революционерјас јона ошкөны. „Последние Новости“ нима газетын (жежыдјаслөн) воңаа статтаас гижөма: „... вескыдывкежыејас зев ыжыд буртор вөчөмаөс: асланыс мөвпөн олөм-јылыс јешщө пыдө пырөмаөс. Важөн колі пар-тијасө крестанаөс өтдөртөмыс мыждыны“. Жежыд-јас „Последние Новости“-пыр вескыдывкежы-јасөс поздравлајтөны выль бур мөвпөн.

Медым жежыдјасөс гажөдыштны, воңынжык „Последние Новости“-ын гижөма: „Пролетариат диктатура крестанаа костын „војенно феодальнеј“ режим. Рабочејјасыс бытө сарјас, а крестанаыс— подданнејјасыс. Социализмөс лөөдөны поддан-нејјас-вылыс чукөртөм „даң“ (вот)-вылө. Сізі шуөны вескыдывкежыејасыс“. Тазі со мијан вес-кыдывкежыејаслы (асныс ескө гашкө і ез чајт-ны-да) выль другјас еурины—жежыдјас. Најө вес-кыдывкежыејасөс ошкөны да вөзјөны јешщө өти тор вөчны: „... „Последние Новости“-ногөн-пө

векыдывывкежыяслы јешщѣ воꝛѣ колѣ мунны. Крестанаѣс рабочејјасые мездѣм-понда тѣждыемсѣ вежны мѣд тѣждѣн: бырѣдны коммунистическеј диктатура“.

Со-ѣд мыј артмѣ векыдывывкежые кывјасые. А асные таяѣс оз кѣсјыны гѣгѣрвоны. Коммунистическеј диктатуратѣ бырѣдѣмид нач партија мыждѣмые і вермас лоны. Сѣмын партија-возын сїјѣ мыжыс абу, векыдывывкежыејас вее лѣсѣданы.

Мыјла векыдывывкежыејас мыждѣны партијаѣс крестана овмѣс омѣлтѣмые.

Векыдывывкежыејас мыждѣны партијаѣс крестана овмѣс омѣлтѣмые. Партијалѣн-пѣ политикаыс зуг, сывѣсна крестана овмѣсјас бурмѣм-пыдѣдыс да јонмѣм-пыдѣдыс ѣтарѣ омѣлтѣны. Вее мыждѣм сїјѣ, вее сѣрѣны векыдывывкежыејас крестана овмѣс омѣлтѣм-јылые. XVI партконперентсїја резолуцсїјајасын шуѣма: „мїјанын крестана овмѣсјас оз омѣлтчыны, а воꝛѣ мунѣны, ѣтарѣ јонмѣны, бурмѣны“. Крестана овмѣс кыпѣдѣм-куѣа да кулакјаслые вот перјѣм-куѣа резолуцсїјаын пасјѣма: „Гѣл да шѣркѣдѣем крестана ескѣ став мусѣ-нїн асыные ужалѣны-да, уна ужалѣны јешщѣ помещїкјаслые, кулакјаслые да каѣоннеј јуклѣм мујас“. Крестана овмѣсыд-кѣ ескѣ збылые омѣлтѣ, секи гѣл да шѣркѣдѣем крестанайд Октабрса револю-

тсїаѳн воѳм мујастѳ ез вермыны ујавны, асланыс
важ мујасыс-на ескѳ ежмїсны-ї. Резолутсїјаас нѳш-
та содтѳма: „Гѳл да шѳркѳдѳем овмѳсјасѳ муујал-
лан торјас содтѳма, сыпѳнда наѳјас бурѳе дај
унжык воѳ. Пѳдајасѳн (скѳт) воые-воѳ-жѳ сод-
тысѳѳны. Машинаѳн-кѳзѳм крестана овмѳсјасын
војна-војса војастѳ панјїс. Мувијужалан маши-
најасыд 1928/29-д воын лоѳ 2,25-пѳв уна војна-
војса-сертї. Мїнерала мувынеѳданторјас креста-
на овмѳсын ѳнѳз ез вѳвлыны. Тракторјасѳн
крестана овмѳсјасын револутсїјаѳз ез-жѳ ујав-
лыны, а ѳнї сїјѳ зев-нын уна, уна крестана ов-
мѳсын сїјѳн ујалѳны (1928/29-д воын лоѳ 36.000
трактор). Револутсїјаѳз текнїческеј културајас
сѳмын помешпїкјас вѳдїтїсны, а ѳнї крестана
овмѳсын најѳ быдмѳны (шуам: свеклѳ, морков, мѳс
соркнї да м.). Војна-војса вѳдїтѳм-сертї текнї-
ческеј култура вѳдїтѳм содѳма 60% унжык. Сїз-
кѳ, појѳ-ѳ шуны, крестана овмѳсыс-пѳ омѳлтѳ?
Тѳдѳмыс, оз. Појѳ сїзї шуны кулак овмѳс-јылыс,
но пролетарїат дїктатуралы сїјѳ вескѳд: проле-
тарїат кулак-пѳнда ѳт тѳждыс. Пролетарїатлѳн
тѳждыс гѳл да шѳркѳдѳем крестанаѳс лептыны,
налыс овмѳсјасѳ бурмѳдны. Кулакјас-пѳнда мед
бѳрдасны на-бѳреа кысысјас. XVI парткѳнфе-
рентсїја резолутсїјаын сїзї і пасјѳма: „Партїја і
војѳ пѳндас нуѳдны Леѳїнлыс лозунгсѳ: мыж-
сыны гѳлјас-вылѳ, крѳпыда суртчыны шѳр-
кѳдѳемјаскѳд, ко е а е ны кулакјаскѳд“.

Кызі өдјөдны крестана овмөс бурмөдөм.

Партия оз шу крестана овмөсын-пө ставыс өтмоза бурмө. Торја јукөңјас, шуам, һаң со-
дөмыд, сјјө һөжјө лыбө. Партконперентсја ре-
золутсјаын сјзі і пасјөма. Большевикјас-ө мыкаөе,
һаһным-кө омөла содө (а век-жө оз чін)? Мы-
ла збылые һөжјө сјјө содө? XVI партконперен-
тсја резолутсја сјјөс вежөралө со кызі: „һаһыд
һөжјө содө крестана овмөсјас посһиөе да сјјөн.
Бур көза му пөшти важ мындаыс-жө, а крестана
овмөс лыд содө өтөнжынјөн мында (револутсја-
өз крестана овмөс вөлі 16 мил., а өні 25 мил.).

Посһи крестана овмөсјас - понда-жө һаһыд
јөрмылам-і. „Сывөсна“, шуөма партконперентсја
резолутсјаын: „колө зилны өдјөнжык гыреө-
давны крестана овмөсјастө, посһи овмөс-
јассө өтувтавы да өтув ужавны сені, ма-
шинајасөн. Гөл да шөркөд-дем крестаналые ов-
мөсјассө өтсөгтөг оз ков еновтны-һи, мед најө
пыр щөщ воэө мунасны: бурмасны да јонмасны“.

Көт кодар боксаң олөмтө видлав, пыр өтөлаө
воан: өдјөнжык колө лөсөдны гырые, өтувја
овмөсјас. Гөл да шөркөд-дем крестана овмөс-
јас өтлаавлөмөн колө лөсөдны бур колкозјас,
воставны совкозјас-да.

XVII партконперентсја чорыда шуіс: „капіта-
лістјаслы-пө колө өтка овмөсјас бурмөдалөм, а
сөвет власт төждыеө посһи овмөсјассө өтувтавы
да өтувја овмөссө бурмөдны. Сөвет власт быд-

ногыс отсалас поснїдік да омөлік овмөсјаслы
өтүвтчавны, медым машинајасөн өтүв ужалөмөн
кыпөдны налыс овмөссө, кокнөдны олөмсө-да“.
Коді пондас олөм кыпөдөмөн нуөдны — кулак,
алі сотсіалїстїческеј государство? Сы-серті і олө-
мыс мунас. Кулак овмөсјас-кө пондасны бурмав-
ны, пролетарїат дїктатураыд вошө, бөр важ олө-
мө воамө.

„Крестана овмөс бурмөдөмыд-кө сотсіалїстїче-
скеј тужөд мунас, крестана секі рабочејјасыс оз
торјөдчыны“, шуїс XVI партконперентсіја: „про-
летарїат дїктатураыд інө јон лөб“.

Конперентсіја-вылын прїмітөм овмөс кыпөдан
план вїт во-вылө, өдңөдөм гырыс пабрїк-заводјас
стрөјїтавны да колкозјас да совкозјас лөөөдавны,
пролетарїат государстволөн отсасөм гөль да шөр-
кодөдем крестаналы өтүвтчавны да мездыны ку-
лакјасыс,—ставыс тајө сотсіалїстїческеј туж овмөс
кыпөдны-бурмөдны.

Кущөм індөдјас лөөөдїс XVI партконперентсіја.

Медым крестана овмөс кыпөдөмыд сотсіалїстї-
ческеј туж-вылын лөб, XVI партконперентсіја
індөдјас лөөөдїс, кызі рабочеја крестанаа костын
вылнога суртөс лөөөдны, шөркодөдем крестанаөс
вотыс кокнөдны-да.

Конперентсіја резолутсіјаын шуөма: „партїјалы
торја-нїн јона да сөдөмыс колө уңавны, медым

содтыны ҺаҺ воҺм (поднять урожайность) вѳт во-
Һн 35%.

Конперентсѳја та-куҺа шуѳс:

а) Һемлеустроѳство срокѳас ҺендҺдны, мед-
воѳдҺр бырҺдны разѳ-пелѳ поснѳ муѳас, векнѳ му-
ѳас, ылыса муѳас-да.

б) Вѳт воҺн помҺр веҺны быд пҺлҺс омҺлк
ҺаҺ кҺдѳс крестана овмҺсыс бурмҺдҺм сор-
тҺвеѳ кҺдѳсѳасҺн.

в) 2—3 воҺн крестана овмҺсҺ тырмымҺн кҺ-
дѳс весалан машѳна лҺсҺдны да щук став кҺ-
дѳссҺ быдҺнлыс весавны.

г) СѳѳжҺ срокын тырмымҺн лҺсҺдны ҺаҺ Һы-
бҺдысѳассҺ вѳавны лѳкарствоѳас.

д) ГҺл да шҺрководем крестаналы пҺлзуѳтчы-
ны воставны прокатнеѳ пунктѳас, мастер-
скеѳѳас-да.

д) Быднотыс зѳлны крестана овмҺс бурмҺд-
ны, велҺдны крестанаҺс—кыѳѳ збылыс колҺ
муѳассҺ уҺавны, наука-сертѳ. УнҺык агроно-
мҺс колҺ лҺсҺдны“.

Вѳзму вот-Һылыс ҺндҺдѳас.

Вѳзму вотыс Һнѳ гҺл овмҺсѳас зѳкҺр мездѳсҺны
(35% став овмҺссыс мездҺма). Медым отсавны
унҺык колхоз лҺсҺдны, колхознѳкѳаслы вотсҺ
ѳона чѳнтҺны. Медгырыс вот мынтҺны кулакѳас
(4,5% сещҺмыс став крестана овмҺс-пыщкын).
На пѳѳ-вылҺ вотыс воҺ 30—45% став вотыс.

XVI парткооперентсіја візму вот-јылыг партіја Шорса Комітетскöд öткывжö воисны: кокнöдны вотыг шөркөддем крестанаöс. „Сіжө-пö“, шуöма резолутсіјаас: „нöшта һандон содтöм-да, јонжыка шөркөддем крестанаöс му-бердас кутчөөдас, отсаласны унжык культурнеј да текническеј быдтас бостны“.

Вылъ візму вот чинö 50 мільон шайт. Медым көзаму плöщадъ содтыны, гөл да шөркөддем овмөсјасын-кө выль мујас вöчаласны, сыыг кык вочöж һекүщöм вот оз ло. Гөл да шөркөддем крестана-кө пондасны ужавны віз-мусö агрономјас велöдöм-сертi да пыртасны овмөсас, медым унжык һан воас, законөн лөөдöм агромеропријатіејас, секи налы вотыг чинö-жö. Шөркөддем овмөсјаслы һекүщöм торја (индивидуальный) вотјас оз ков пуктавы. Медым крестана возвытöдасны кущöм рөскөдјас лöбны најö овмөсын, велöдчасны нуöдны асыныг овмөссö дүмајтöмөн, план-сертi, мувізчыг да скöтыг шөркөд докөдсö, көд-сертi воттö течöны, колö лөөдны кујим во-вылö.

Ыжыд семјаа овмөслы вот чинтөсјасыд лöбны-і, унавежаөн муужалыгјаслы-і. Тагi со шөркөддем крестаналы уна торчыг вотыг чинö. Сіжö öтареаң. А мөдареаң, јонжык кулак овмөсјаслы (2—3% овмөс Сојуз-пастаын) лөö торја вот (индивидуальный), овмөс-сертыг.

Конперентсіја шуис, партіјнеј да сöветса служашцејаслы-пö вот течигөн зев вескыда (честно)

колö ужавны, революционерней законност мед вöлі. Кущöм овмөс-пö вотмынтыслөн ем, сешöмөс і бостны, сы-серті і вотсö сылы пуктыны. Вот течігөн вотмынтыслыс овмөссö некущöма оз поз шуны омöлжыкөн збыльыс (кущöм сіјö ем). Лычки мувіз вот течöмыд зев колантор, ыжыд бур сыыс-і. Вот течöм-серті крестана совет властöс донжалöны, вот течöм-сајын рабочеја крестана кост суртöс крепаммöм.

Јона-ö ісполкомјас да сельсоветјас пондасны дорјыны гөл да шөркөддем крестанаөс кулакјасыс да мукöд капиталистјас-дор кыскысјасыс, адзамö, кызі најö пондасны кыпöдны крестана овмөсјас, унаö колкоз лөсөдасны, кымын гөл да шөркөддем крестанінлы овмөссö бурмөдны торјөн отсаласны.

Тажö шуöмыс партконперентсіја-вылын адзамö, кущöм јона партијаыд төждысö крестана овмөс кыпöдөм-понда, кущöма колö сылы конкөдны ужалысјаслы олөмсö.

Бјурократјаскөд коғасöм.

Социалистическеј овмөстö лөсөдны зев сөкыд лөб, советса аппаратјаслы јона ковмас зелтчывыны. дај аппаратјассö лөб „вежны“, медем најö виновөс лөоны XVI партконперентсіја-вылын шуöмјас олөмö пыртны.

„Медым öдјөнжык кыпöдны индустриализатсіја да крестана овмөс социализм-нога олөмö вужöдны,

государствоса аппаратжасын уҗсө зев бура колө пуктыны, вьльноҗн“, шуома XVI партконперентсїа резолютсїаын.

„Овмөс кыпөдан вїт вога планын пасјөм гырыг уҗјас оз артмыны мїан, огө-кө бурмөдө государствоса аппаратјас“. Сыпонда XVI партконперентсїа чукөстчө быдөнлы, кодлы дон пролетарїат государство, зев чорыда косасны бјурократјаскөд. Щөктө госаппаратјас бурмөдавны, дөнтөммөдны, чїновник-нога уҗалөм сетые җїкөҗ бырөдны, капиталїзмлаң кыскыг служашщөјјасөс вөтлавыны, аппаратсө матыетны уҗалыг-јөз-бердө. Тајө-пө лөб өнїа кадын зев колан уҗөн.

Мыла индустриализатсїјатө өдјө кыпөдны колө бјурократјаскөд косасөм.

Партїаыд соваппаратјасө поздыөм бјурократјаскөд јона-нын косасө, унаөс-нын вермїс сетые весавны-ї. Медым тајө уҗсө јешщө буржыка нуөдны, өдјөнжык став аппаратсө бјурократјасыг весавны да став нелучкїторјассө сетые вескөдны, партїа нуөдө аскрїтїка (самокрїтїка): став уҗалыгсө корө щөщ отсаены татујөд, медым быдөн каҗалөм нелучкїторјас јөзаласны да өт-вылыг бырөдасны сїөс.

Уна-нын, шуїм, вөчөма татујөд, дај јешщө-на уна колө вөчны. Медвөҗҗа воковјасыс-на тајө сөмын. Щөкыда овлө, бјурократ служашщөјјас-

-шонда ужалыгэ ясёс топöдöны кулакјас,
карса буржујјас, буржуазнеј интелігентјас-да.
Сывöсна партіјалөн да сöветјаслөн косасöмыс
бјурократјаскöд зев колантор.

„Огö-кö мi вöтлö аппаратјасыс чиновникјасёс,
кодјас лoка ужалöмнас, лiбö ужэыс еновтчöмөн-лi
нужöдчöмөн-лi кулакјаслы да буржујјаслы пöтач-
ка сетöны (лезöны најöс ужалыгэјас-вылын
ыжыдавыны), рабочеј-крестьянаёс омöла дорјöны,
лiбö нöтi оз дорјыны, секи партконперентсiја-
-вылын лöсöдöм гырыс ужјасыд мiјан оз артмыны.

Кызі лöсöдны прöверка уж-нужöдöмын.

XVI партконперентсiја шуис зев чорыда косас-
ны бјурократјаскöд дај индiс: медым-пö государ-
ствоса аппаратјастö бурмöдны, колö щöкыда вид-
лавны, мыј сенi вöчöма, кызі ужалöмыс мунö.
ЦКК РКI-пö мед сiјö лöб медколан ужнас.
Уж прöвeрајтыгэјаслы колö корны, медым партi-
јалыс индöдјасёс да шуöмјасёс (партийные дирек-
тивы), правітелствоыс постановлењејасёс-да,
быдлаын нöтi нужöдчытöг, нöтi куттöг
олöмö пыртасны, да зiк сiзі, кызі шуöма ин-
дöдјасас. Сiјö уж-прöвeрајтыгэјаслы медколан, уж-
нас мед лöб. Мöд уж налы: бырöдны помка-
јасёс, мыјла партіјалыс да правітелствоыс
шуöмјасёс оз поч олöмö пыртны. Нöшта, ЦКК
РКI ужсö сiзі колö лöсöдны, медым прöвeрајт-
ны щöщ вылысань сетöм индöдјасёс-i: шoгма-

наёе абу најё, збылыё-ё поёё најёе местајас-
вылын оломас пыртны, вёчны сїзі, кызі шуёма
їндёдјасас. Мёдногён-кё шуны, колё мёдамё-
дёе контролірујтём: местајасвылын пондас-
ны їндавны мыј оз шогмы вылысса їндёмын, а
вылыссајасые меставывса їндёмјаснас вес-
кёдасны асыные нелучкїјассё. Тащём контро-
лірујтана прёверкаые лёё панасые-пыддї го-
сударствоса да кёжајетвенней аппарат-
јас бурмёдавны.

Мыјла колё сёвет аппарат весалём.

Уна сорнїтїсны конперентсїја-вылын сёвет уч-
реждёнїејасын служїтыејас-јылые. Сёвет
аппаратын-пё емёе уна локногён ужалые ковтём
јёз, сёвет законјассё оз кёсјыны лучкї вежёрав-
ны—кыщлалённы, кулакјаскёд да непман-
јаскёд тёдсасёны - волысёны, еновтёны
ужые, мукёд еновтчыејасёе быттё оз адыны-нї—
торкёны бјурократїзм бырёдны, ужалыејаскёд чї-
новнїк модааёе—вылысањ на-вылё вїзёдёны, оз
сорнїтны накёд, казённей сёмсё кытчё-сурё вїзё-
ны, калымјас бостёны, ужые шлыњјалёны-пышја-
лёны, дыщёдчёны, тёдёмён уж-вылас лок вёчё-
ны (вредители). Став тащём ужалыые—рабочеј
класслы врагјас. Сурјёмаёе служба-вылад-да, сё-
мын торкёны ужсё. Тащкыёмаёе сотсїалїзм лё-
сёдан туж-вылад-да, нёжмёдёны воёд уж нуёдёмсё,
унаёе бокё кежёдёны, лїбё бёрлањё јоткёны.

Сыпона, медем совет аппаратжасе бурмодны
служашщежасна, партконперентеја щокте Ра-
боче - Крестьянскеј Инспектијалы, отув про-
союзжаскөд, рабочеј, крестьяна да
служашщежас контролуын, весавны со-
вет аппаратсе ковтом жыы. Госаппаратын-по ме-
став служашщежы социалистическеј олөм лөбө-
дыжас вөлины.

Вьлногон уж лөбөдөм совет аппаратжасын.

Социализм лөбөдөм-серти совет аппаратжа-
сын уж нуөдөмы пондае велжасы. Исполн-
тельней ужсе, мыж поже, ставсе местажасвөдө
ужодасы. Сижө инө, шөр органжасын, ужөн вес-
көдлан органжасын, ужнас неуна личөдчыштасы
(разгрузятся). Меставывса исполнительней органжа-
сын ассан ужалөмы (самостоятельность) важ-
-серти паскыджыка пондае мунны, уна бур сыы
лөб. Аджан-кө мыжкө колантор поже вөчны, бур
лөб сыы ужалыжаслы, государстволы-и, колө
вөчны, вылысащөктом оз ков вичыены. Места-
вывса органжасыд медем вөлины зев ужалысе,
виновсе, ме пыр мыжкө вьлтор аджөны да лөбө-
дөны, зилөны отарө овмөс кыпөдны-бурмөдны,
олөм кокөдны-да.

Мөдарсащ, гырые ужжас нуөдны шөрс, вер-
ковней органжаслы, чорөдчыны-жө колө: медем
быд органын ужсе өти вичөд нуөдны, өти отув жа
план-серти-да. Сижө отсалас меставывса органжасын

ужсö бурмöдны, дисциплина сени лөсöдас, чукöрта-
лас меставывса ужжасые опытжас да буржык ужалан
ногжаснас мукöдöс төдмöдас, мукöдлы индас сизі
ужавны. Мөднөгөн-кө, воңын муные бур примёржа-
сөн велöдас бөрö колтчыясөс, најөс воңö кыскас.

Бјурократизмтö рабочеј да крестана отсöгтөг он вермы.

Конперентсијаид резолутсијаас нароснö жансöдис,
бјурократизмтö-пö ужалые массатөг он вермы.
Резолутсијаас индöма: „РКІ совапаратжасые бју-
рократизмтö вермас весавны сöмын секи, кыс-
кас-кө щöщ сизö ужö уна миллион ужалые жöзöс“.
РКІ-лы колö зилны унжык рабочеј-крестанаөс
өтувтны госапарат ужжас контролируйтны, ун-
жыкөс кыскыны коасаны бјурократизмкөд. Сы-
пыр беспарвијнеј рабочејжас да крестана вела-
лöны пöлзүйтчыны асланые правајасөн, права-
өн лөсөдны выл нога бур олөм. „Рабочеј-
крестанаөс-кө тајö ужö он кыскы, мас-
са отсöгтөг пондан бјурократжаскөд коас-
ны, бурые оз ло: сöвет аппаратжасые бјурока-
тизмид оз весасы“, шуöма XVI партконперен-
тсија резолутсијаын.

Партија весалөм.

ВКП(б) — пролетариатлөн партија, силөн воңын
муные отрад. Партијаө өтувтчöмаөс медбур, мед-

вежора, медзіл, рэвалюцыйнае жыццё, кодзас не м-
повтөг нуоооны рабочеј классе сотсіалізм. Тајо ужыс, рабочеј классе ас-бўрсаыс воґо
нуооомыс, медыжыд ужыс партіјалон. Пар-
тіяыд сотсіалізм лўоооомын нырщыкын: сіјо
нуоооо сотсіалізм лўооодан ужсў. XVI партконпе-
рентсіја партіјалы зев гырыс ужјас лўооодіс. Ме-
дым бўра нуоооны сотсіалізм лўоооомтў, партіјалы
колўо зев јона вынеоооочыны да быд ужў чорыда
боетчыны. Став буржык јўссў партіјаме кокјылас
сўвтўдны. Полысјассў, ыаргысјассў, шатласысјас-
сўс партіјаме колўо вўтлавыны.

**Партіја весалўомыд отсалас партіјалы чорыдґыка
коғасны посьні буржуж котыркўд.**

Сотсіалізмтў лўооодігўн, кор лўо топўдны карса
да сіктса капіталістическеј элементјассўс, коғасны
лўо накўд, партіјамыдлы колўо лоны кўрт-код чо-
рыдўн. Сывўсна XVI партконперентсіја резолу-
тсіјамын індўма: бўра прўверітны став партіјетссў,
медым мї јонўс лоам посьні буржуж котыркўд ко-
ғасны, медым партіјамын ўтї дўма јўз лўооны,
ўтарў мунысјас, сотсіалізм лўооодігўн сўкыдтор-
јасыс оз повчыны-да. Конперентсіја резолутсіја-
ас Лўен јортлыс кывјассў боетўмаўс: „правітел-
ственнеј партіјаў ковтўмјас пыр сўјўоны. Мїјан
партіјамын сещўмјамыд емўс-жў. Коммуністјасўн
аснысў шуўны, ылўдлўны мїјанўс. Ыні власт-бер-
дын коммуніст партіја-да, сіјўн і коммуністјас

најо, выгöднö коммунистaвныс-да“. Резолуцiјаас индöма: быд гoсударствoсa, кöчaјственнeј, проп-сојузнeј, дажö партија апаратјасын бјурократ-јас емöс, а сиктјасын да грездјасын — буржуазнeј элементјас; најö кулакјас-дор кыскöны, партија-лыс классöвeј виçö чукулöдлöны, торкöны кo-тыртны партијаö буржык пролетариатöс, нöж-мöдöны сoциализм лöсöдöм. Лока ужалö-мөн најö јона торкöны партијалы да сöвет власт-лы уна бур тор олöмö пыртны. А массaыс, тöд-тöгыд, локнога ужыс щöкыда сöвет властöс да партијаöс мыждöны.

Сывöсна партијатö кoвтöм јöзыс щук колö ве-савны. Сiјö оз вынтöммöд партијатö, а јонмö-дас. Кокниджык лöк коасны сылы врагјаскöд, кокниджыка вермас капиталистическeј элемент-јасöс.

„Партијанымöс колö весавны, јонмöдчыны сiјöн ыжыд выль уж-вылö — сoциализм лöсöдны. Пар-тијaыс-кö шoгмытöмјасöс вöтлам, унжык слуга-казак (сиктса меда ужалысјас) мијан-дор лöбны“, шуöма парткoнперентсiја резолуцiјаын партија весалöм-јылыс.

**Рабочeј класс отсалас партијалы весавны партијасö
кoвтöм јöзыс.**

Кoнперентсiја шуic весавны партијасö шoгмы-тöм јöзыс јавö, беспартијнeј рабочeј, гöл да шöркoдöдем крестана да сиктса меда ужалысјас

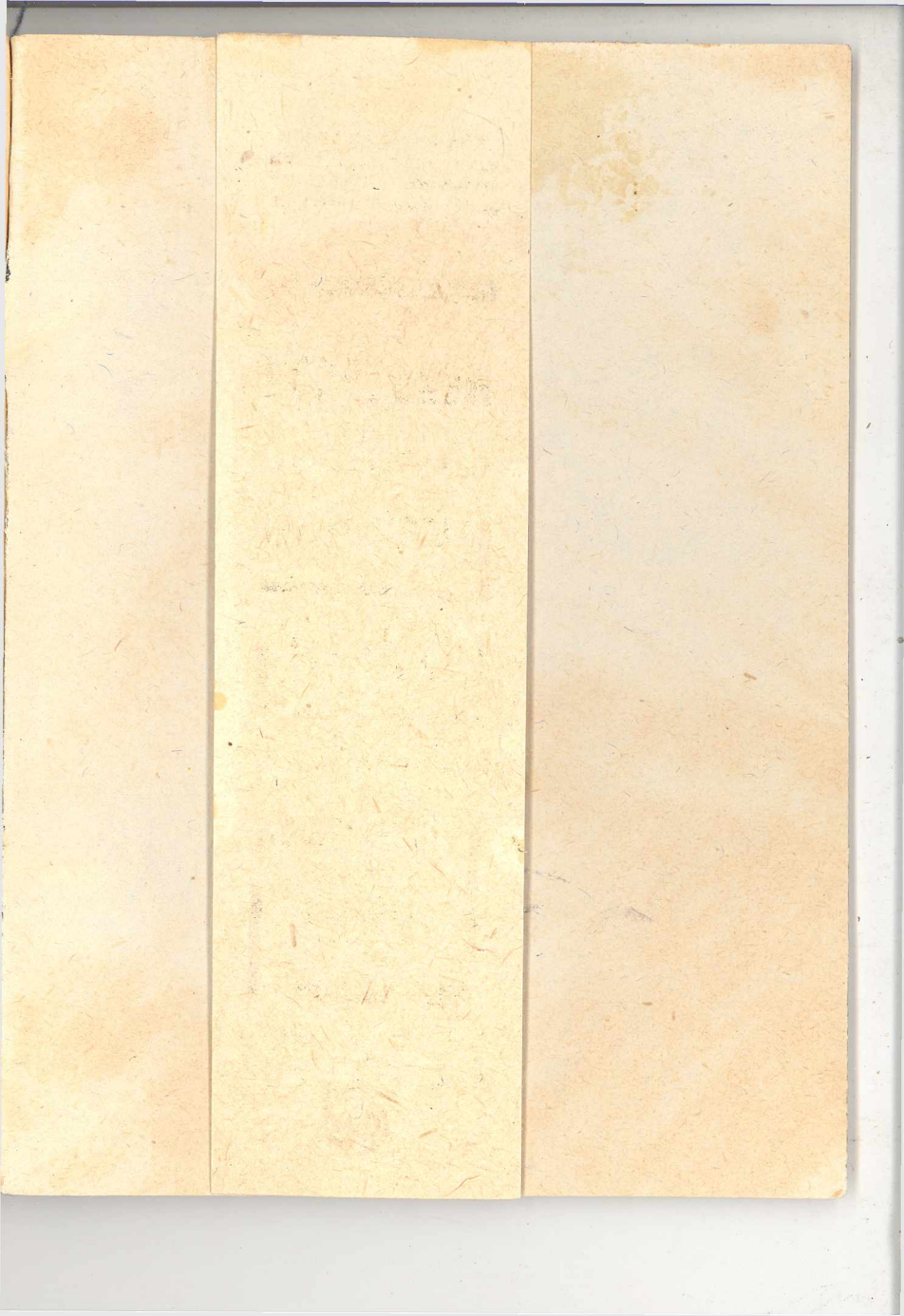
отсөгөн. Ленин жорт индыліс: „партијатö весалöм
возвылын партијетсјас-јылые колö жуазны бес-
партијнеј рабочејјаслые да пролетариат массалые,
налые колан индöмјассö колö пыдди пуктыны.
Беспартијнеј ужалыејас индалöмөн партија веса-
лöмьд зев ыжыдтор, уна бур сыые лö“. (Ленин,
XVIII т., I јук., 360 л.).

Тöдöмье, партија весалигөн партијаыс оз понды
беспартијнеј ужалыејас-бөрөа бöрын кысыны.
Сіјö сöмын беспартијнејјаслые бур индöдјассö
кывзас. А партија тужвылын-ö партијетсыс,
алі бокö кежöма, сіјö шуас партијаыс
ачыс. Тажö индöм конперентсіјалөн зев бур тор.
Партијаыд весалигас оз разöдчыв, пыр парти-
јаөн олас. Рабочејјас да став ужалыыс сöмын
отсасны пондасны партијатö весавны.

Ленин жорт шуліс: „быд шуöм-серти, мыј мас-
са висталас, оз поз вöчны“. Тази сіјö ез вес сор-
нит. Збылыс-öд, массаыд мукöддырји абу возын
муныс дума, сетчылö аслас врагјаслы.

Партија весалöмьд, кодöс лö нуöдöма Ленин
сöмвордöм-серти да XVI партконперентсіја индöм-
-серти, ужалыејас отсөгөн-да, партијатö јешцö
крепыда суртас рабочеј класскöд, вынеöдас ко-
сасны классöвеј врагјаскöд, вермас најöс.

доныс 15 ур.

Цена 15 коп.

В. Луценко

На зырянском наречии яз. коми.

М. ЛУЦЕНКО. Что сказала XVI партконференция.
Перевод А. ЧЕУСОВОЙ

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР
МОСКВА, ЦЕНТР НИКОЛЬСКАЯ 10.